

**משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
תכניות לימודים ייחודיות**

**שם ביה"ס/המוסד: קריית החינוך ע"ש רון ארד
שם התכנית הייחודית: ממודעות לפעילות
חינוך וקידום מעורבות חברתית באמצעות חינוך בית ספרי
תחום הדעת: מדעי החברה
מספר יחידות הלימוד: 5
סמל מוסד: 474460**

קריית החינוך ע"ש רון ארד
ברוח "היי טק היי"

ממודעות לפעולה

חינוך וקידום מעורבות חברתית

באמצעות חינוך בית ספרי

קריית החינוך ע"ש רון ארד
ברוח "היי טק היי"
רחובות

תשע"ט

ספטמבר 2018

תוכן העניינים

1.	מבוא	3
2.	רקע על בית הספר	3
3.	סיבות והנמקות לתכנית	5
4.	ייחודיותה של התכנית	6
5.	מספר יחידות הלימוד של התוכנית	7
6.	כותבי התוכנית ושותפיה	7
7.	התלמיד וצרכיו	7
8.	צוות ההוראה	8
9.	החברה וצרכיה	9
10.	התפיסה הרעיונית של התוכנית (הרציונאל)	10
11.	מטרות התוכנית	10
12.	דרכי הוראה – למידה – הערכה	
12.	א. דרכי ההוראה	12
13.	ב. דרכי הלמידה	13
16.	ג. דרכי הערכה	16
20.	ד. הערכת התלמיד	20
13.	מפרט התכנים	
22.	כיתה י'	22
31.	כיתה יא'	31
39.	כיתה יב'	39
41.	14. דרכי הערכה מסכמות	41
42.	15. ביבליוגרפיה	42

1. מבוא:

התכנית המוצגת בזאת "ממודעות לפעולה", הינה תכנית ייחודית לבגרות בנושא יזמות חברתית, התובעת מהתלמידים לנקוט עמדה וליזום מהלכים לצמצום העוולות החברתיות הסובבות אותם. התכנית פותחה בבי"ס האזורי- ניסויי עין כרם כחלק מתפיסת עולם הרואה בחיבור רגשי ומעשי בין עולמם של התלמידים לעולם הסובב אותם צורך בעל חשיבות עליונה.

אנו, בתיכון רון ארד ברחובות, רואים בתוכנית ייחודית זו את ראש החץ הערכי והמעשי ביישום הרעיון המרכזי, שהוא חיבור אמתי בין בני הנוער לעולם הסובב אותם. אנו דורשים מהם לעבור מאדישות (התרכזות בעצמם) למודעות, וממודעות לפעולה, ותוכנית זו אמורה לספק להם כלים לממש זאת. זו הסיבה שבית הספר בחר בה כציר פדגוגי ראשי במתווה התיכון הצומח.

במסגרת התכנית המוצגת בזאת התלמידים יידרשו לרכוש ידע ומודעות אודות הפערים הקיימים בחברה הישראלית, לבחור נושא מרכזי אחד בו הם בוחרים לפעול, להעמיק למידה בתחום הנבחר, ליזום מהלך ארגוני, טכנולוגי או אחר לצמצום הפער ולממש יוזמה זו בהתנסות אישית וצוותית.

הבוגרים של מגמה נבחרת זו יהיו אזרחים מעורבים יותר ובני אדם בעלי יכולת להבין את המציאות הסובבת אותם, לנקוט עמדה ואף ליזום מהלכים לצמצום פערים אלו בשל ה"משקפיים" אותם הם רכשו בבית הספר.

התכנית אשר פותחה והוטמעה בבי"ס עין כרם, מתאימה ככפפה ליד עבודתנו. בית ספר המאגד תחת כנפיו את כלל מרכיבי החברה הישראלית. בית ספר, שהפדגוגיה המובנית שלו מציבה את היחסים בין הפרט לקהילה בחזית העשייה.

2. רקע על בית הספר ברוח הייטק היי - רון ארד:

קריית החינוך הצומחת ע"ש "רון ארד" ברוח הייטק היי פתחה את שנתה הרביעית בשנה"ל תשע"ח. בבית הספר 4 שכבות (ז-ו), כ-400 תלמידים וכ-40 מורים. קברניטי החינוך של העיר, בשיתוף משרד החינוך, יזמו פתיחת קריית חינוך שש-שנתית ברוח הייטק היי המבוססת על עקרונות של פדגוגיה מערבת ואקטיבית, הטרוגניות, הוראה דיפרנציאלית ופרסונליזציה של תהליכי החינוך. לנגד עיניהם עמדו בוגרי העתיד של המאה ה-21 הזקוקים לפיתוח וחינוך מיומנויות של עבודה בצוות, חשיבה ביקורתית, הכלה וקבלת השונה, עמידה מול קהל, פתרון בעיות, תכנון לוי"ז ועמידה תחת לחץ.

אחד מעקרונותיו היסודיים של בית הספר הוא הקריאה לצדק חברתי והאמונה כי בית הספר צריך להשפיע על החברה, הקהילה והסביבה הפיזית בה הוא נמצא. עקרון זה בא לידי ביטוי, בין היתר, בהטרוגניות של אוכלוסיית בי"ס (תהליכי גיוס תלמידים מהשכונות

המוחלשות בעיר) ובהטרוגניות הכיתות (אין כיתות מופת, הצטיינות, אתגר או הקבצות). בנוסף, אחת משאיפות ביה"ס היא להגדיל את החשיפה של התלמיד לשלל האינטליגנציות והחוזקות שלו ע"י בניית תכניות לימודים המשלבות קשר ראש-ידיים ויצירת תוצרים פיזיים בכיתה ומחוצה לה. זאת בנוסף ללימודים העיוניים.

בית הספר מקיים למידה המייצרת בקרב הלומדים חוויה משמעותית לעולמם בעלת יכולת השפעה בהמשך הדרך. עפ"י מודל ה"היי טק היי" מקצועות הלימוד נלמדים בצורה של אשכולות בינתחומיים אשר מצמצמים את מס' המקצועות וה"סרט הנע" של מורים רבים שכל תלמיד פוגש לאורך כל יום. הדבר יוצר:

- יחס אישי ואינטימיות – מפגש עם מספר מצומצם של מורים לפרקי זמן משמעותיים במשך השבוע מאפשרים שיח, היכרות והעמקה בתהליכי הלמידה האישיים והקבוצתיים.
- דיאלוג ובחירה – הלמידה מאפשר לילדים להשפיע על החלק שכל אחד מהם נוטל בפרוייקט על פי תשוקותיהם ובדיאלוג עם אחרים.
- למידה מבוססת פרויקטים (PBL) - למידה תהליכית, סביב שאלה אינטלקטואלית, הרלוונטית לעולמם של הלומדים והצוות, המכוונת מראש לתוצר.
- למידה בינתחומית – למידה רחבה המבוססת על עיסוק בדילמות מרכזיות החוצות תחומי ידע ודיסציפלינות שונות, תוך שילוב בין למידה עיונית למעשית ותוך שימוש באמצעים טכנולוגיים מתקדמים ועבודת כפיים.
- חיבור לסביבה ולקהילה – הדגשת הקשרים לקהילה ולסביבה תוך עידוד למעורבות בהן. מומחים מן הקהילה משולבים בלמידה ובהערכה.

ראוי להרחיב מעט על למידה בסביבת (Project Based Learning (PBL שכן זוהי גולת הכותרת של בית ספרנו. הלמידה מתבצעת תוך דיאלוג ויחס אישי ויש בה דגש על תהליך, עבודת צוות, שילוב של עבודה עיונית ומעשית, הצגה בפני קהל ותהליך הערכה ייחודי. באמצעות הלמידה מעמיקים הלומדים בבירור שאלה אינטלקטואלית, הרלוונטית להם, חוקרים אותה בשיתוף פעולה ותוך שימוש באמצעים טכנולוגיים מתקדמים ועבודת כפיים ובחיבור לעולם, לקהילה ולסביבה. הפרוייקטים משלבים עולמות תוכן שונים ומושתתים על מאפיינים רב-תחומיים.

3. סיבות והנמקות להגשת הבקשה לתוכנית ייחודית ברון ארד:

בלמידה הבית ספרית הקיימת היום, עוסקים תלמידי ישראל באופן חלקי בלבד, אם בכלל, בעולם שמחוץ לכותלי בית הספר – העולם האמתי. בית הספר, כמוסד מחנך, שאמור להכשיר את תלמידיו לחיים אזרחיים מלאים, מספק באופן חלקי בלבד הזדמנויות לפתח כישורים מחשבתיים וחברתיים להם יהיו זקוקים תלמידיו לקראת העולם של מחר.

תלמידי בית הספר, כמו מרבית בני הנוער הישראלים, הינם בעלי תפישות ערכיות חברתיות צרות שאינן רואות מחויבות או שותפות לבעיות כלכליות, קהילתיות, ארציות או גלובליות. התלמיד הישראלי אינו מספיק רואה קשר בין הפרט בחברה, צרכיו ושאיפותיו, לבין טובת החברה ושותפות הגורל. יתרה מכך, בני הנוער אינם מכירים בהשלכות של מעשיהם והחלטותיהם העכשוויות על סביבתם וחברתם בעתיד הקרוב כמו גם זה הרחוק.

בהצמחת התיכון נתנו את הדעת על כך ועל כן החלטנו שכל תלמיד תיכון יחויב בלמידת מגמה לימודית רב תחומית החורגת מגבולות בית הספר, המתכתבת עם העולם שמחוצה לו ושתורמת להפיכת המציאות לטובה יותר. מגמות אלו, 'מגמות הדגל', מקיפות היבטים שונים של עשייה: מגמת אגרואקולוגיה המשלבת למידה עיונית של מדעי החברה ומדעים מדויקים, יחד עם היבטים תכנוניים, עירוניים ותעשייתיים; מגמת מדעי כדור הארץ המתבססת על לימוד רב תחומי של לימודי המדעים יחד עם התנסות מעשית להבנת התלות בין האדם וסביבתו; ומגמת יזמות חברתית, שלצד הכרה ולמידה של החברה הישראלית בכללותה, מכריחה את התלמידים לנקוט פעולה מעשית לשיפור היבט אחד (לפחות) של הקהילה אליה הם שייכים.

מגמת יזמות חברתית היא למעשה אחת מאבני הבניין עליו נבנה התיכון. לצד שתי מגמות הדגל האחרות, היא מבקשת להפוך את התלמיד מפאסיבי לאקטיבי ולגרום לו לקחת אחריות בעיצוב המקום בו הוא חי. עקרונות בית הספר כולם – קהילתיות, שוויון הזדמנויות, למידת חקר, למידה בין תחומית ומתן ביטוי אישי לתלמיד – באים לידי ביטוי במגמה זו.

התכנית שבחרנו במסגרת מגמת הדגל לבגרות באה להתמודד עם תגובה אנושית מרגיזה, עליה אנו קוראים תגר – האדישות!

4. ייחודיותה של התוכנית בבי"ס רון ארד:

כאמור, התוכנית הייחודית שאנו מבקשים את אישורה נשענת במידה רבה על הפיתוח של התוכנית והניסיון שהצטבר בהפעלתה בתיכון עין כרם. הגם שכך, נעשו בה שינויים הנובעים מאופי בית הספר ומטרותיו, מעט ברמת התוכן ובעיקר באופן ההערכה. בעוד שהתוכנית הלימודים מוצגת בהמשך, יש להתעכב על אופני ההערכה.

הלמידה מבוססת פרויקטים דוגלת בהערכה המלווה את הלמידה ולא מסכמת אותה. לפיכך, חלק ניכר מההערכה הוא ביטוי ללמידה מתמשכת המשקפת את העשייה הלימודית בשלביה השונים ומאפשרת לתלמידים לקבל משוב על תפקודם, ידיעותיכם והבנתם בזמן אמת. לצד זאת, ההערכה בכל אחת מהשנים כוללת גם מבחן עיוני מסכם על ההיבטים התיאורטיים של הלמידה, כהערכה מסכמת משלימה. מודל הערכה זה תואם במידה רבה את מטרת התוכנית הייחודית המוצעת בהיותו משקף את ההערכה בעולם האמיתי. כיוזמים לעתיד, התלמידים יקבלו משוב תמידי על פעולותיהם, לשבט או לחסד, בהתאם לפעולותיהם בפועל. כך, אם לא יצליחו לגייס כספים או ליצור שיתופי פעולה הם יתקלו ב'משוב' מעצב אמיתי. כתוכנית המבקשת להכין את תלמידי בית הספר להיות אזרחים בעלי מעורבות אזרחית המבקשים לעשות שינוי ותיקון, סוג הערכה זה הוא 'הלכה למעשה'.

התוכנית הייחודית תפתח תלמיד שהוא יזם חברתי, תלמיד היודע לזהות צורך חברתי ולחפש פיתרון לבעיה שמצא. התכנית תזמן לתלמידים חניכה ולמידה בעולם האמיתי שמחוץ לבית הספר ובכך היא מהווה תכנית יוצאת דופן בנוף המוכר של בתי הספר.

להלן מרכיבי התכנית התומכים בייחודיות זו:

1. פיתוח תכנית בית ספרית המטפחת תלמיד יזם חברתי, מודע לסביבתו הפיסית והחברתית, מפתח עמדה אקטיבית כלפי בעיות חברתיות ומסוגל להתוות חזון ותמונת עולם רצויה (השינוי) באמצעות תכנית עבודה לפתרון הסוגיות שהעלה.
2. התכנית תזמן תכנים לימודיים המעלים אתגרים סביבתיים וחברתיים בישראל ובעולם הגלובאלי.
3. דרכי ההוראה והלמידה יזמנו אפשרות להיות תלמיד חוקר, שואל שאלות, מאתר מידע ומומחים רלוונטיים וכן אנשים שחולקים חזון זהה.
4. דרכי העבודה בתכנית יחייבו עבודת צוות, יעמידו אתגרים העומדים בפני יזם, ואדם בעל יכולות ביצוע.
5. הלמידה בתכנית תאפשר ותזמין חידוד עמדות ערכיות כלפי הסביבה והעולם, הכוללות את ההכרעה על הפרשנות האזרחית של התלמידים. ביה"ס חרט על דגלו אקטיביות, מעורבות אזרחית פעילה ואחריות כלפי החברה הקרובה והרחוקה.
6. התוכנית מיועדת לתלמידים בעלי אוריינטציה ומודעות חברתית, תלמידים המוכנים "לעשות שינויי" ללא קשר להישגיהם הלימודיים בתכנית הלימודים הפורמאלית בבית הספר. התלמידים יתקבלו למגמה בהתאם לרצונם, למחויבותם ונכונותם לקחת חלק משמעותי בתיקון העולם הסובב אותנו.

5. מספר יחידות הלימוד של התוכנית:

התכנית בנויה לאפשר לתלמידים להגיע ל 5 יחידות בגרות, מעשית לצד עיונית. התכנית תתפרס על פני שלוש שנים כאשר:

- בכיתה י' תכלול התכנית השנתית 132 ש"ל, ותזכה את בוגריה ב - יח"ל אחת. התכנית בשנה זו תכלול למידה עיונית ויישום הנלמד באמצעות לימוד והיכרות עם עמותות וארגונים חברתיים הפועלים ברחובות.
- בכיתה י"א תכלול התכנית 169 ש"ל, ותזכה את בוגריה ב - 2 יח"ל. התוכנית בשנה זו תורכב מ- 51% עיוני ו 49% הובלת פרויקט מעשי במסגרת צוותית
- בכיתה י"ב תכלול התכנית 180 ש"ל, ותזכה את בוגריה ב - 2 יח"ל. התוכנית בשנה זו תורכב מ- 33% עיוני ו 66% הובלת פרויקט מעשי במסגרת צוותית ומגמתית

6. כותבי התכנית ושותפיה:

התכנית, רובה ככולה, נכתבה על- ידי הצוות החינוכי ושותפיו הפדגוגיים של בית הספר הניסויי עין כרם בירושלים. התכנית אושרה על- ידי הפיקוח על תכניות לימודים ייחודיות.

התכנית המעודכנת, המותאמת לאוכלוסיית רון ארד על מאפייניה הייחודיים נכתבה ע"י צוות ביה"ס רון ארד:

שחר בן נתן – מורה לפילוסופיה ולאזרחות ורכז המגמה ליזמות חברתית, בעל תואר ראשון בתכנית המשולבת: פילוסופיה, כלכלה, מדע המדינה (פכ"מ), ותואר שני בפילוסופיה מטעם האוני' העברית. בימים אלה תלמיד מחקר לתואר שלישי בפילוסופיה באוני' העברית.

אריאל תאודור עמר - מורה להיסטוריה ואזרחות, רכז הקהילה של ביה"ס. בעל תואר שני במדע המדינה במרכז גילה להתמחות באזרחות ובדמוקרטיה, האוני' העברית.

אסף גפן - יועץ למגמה ליזמות חברתית, בעל תואר שני בסוציולוגיה, האוני' העברית.

7. התלמיד וצרכיו:

אנו מאמינים שחינוך לזמן לתלמידנו הבאים מרקעים שונים ומתרבויות שונות את ההזדמנות להכיר את העולם סביבם על אתגרו, לחשוף אותם לחשיבה על עולם ראוי בהתאם לערכיהם ולתרבותם ולאפשר להם לרכוש מיומנויות חיים בדגש על מיומנויות ניהוליות ויזמיות. אמונה זו מבוססת על ההנחה שמערכת החינוך מחויבת לטפח אדם ואזרח מעורב ואקטיביסט שיוכל להתמודד עם עולם כאוטי ורלטיביסטי מצד אחד ומזמן אפשרויות גדולות לשינוי והשפעה מן הצד השני. אחד מהעקרונות במודל ההייטק היי הוא ייצוג מלא של כל התרבויות ביחס מותאם לייצוגם באוכלוסייה העירונית (כך אם יש 10% תושבים ממוצא אתיופי בעיר רחובות, נשאף ל- 10% תלמידים ממוצא אתיופי בבית הספר). עקרון זה מאפשר לתכנית היזמות החברתית לא להיות כלי נוסף של הפריבילג והפילנטרופ, אלא לייצר אפשרות אקטיביסטית לכל אזרח באשר הוא. כלומר, התמיכה בקהילה נעשית על ידי חברי הקהילה עצמה.

אנו מבקשים לבנות בבית הספר סביבה לימודית בה עוסקים באופן מסודר באתגרים הקיימים בחברה העוטפת את בית הספר לצד תכנית מובנית הנותנת לתלמידנו כלים לניהול בתחומים חברתיים ויזמיים.

עבור תלמידינו אלו קמה התוכנית הייחודית שתעצים את הלומד ותקנה לו את הכלים להיות אזרח מעורב ואכפתי, אזרח המזהה בעיה חברתית מחפש פתרון לבעיה ומגדיר את הדרך לפתור אותה.

8. צוות ההוראה:

המורה ותפקידו

תפקיד המורה הוא להראות את הדרך על ידי עשייה אישית ושותפות בעשיית התלמידים. אנו מאמינים שדוגמא אישית היא הגורם החיוני בהובלה חינוכית ולכן אנו מבקשים לבנות דמות מורה חונך ושותף בעשייה.

אנו מאמינים שלא ניתן לחנך לערכים אלא חובה לחיות ערכים. לפיכך, תפקיד המורה חשוב מעין כמותו ושונה במהותו מתפקיד המורה ה"קונבנציונלי" המשמש כמקור הידע. תפקיד המורה בתכנית זו אם כן הוא:

- יצירת קשר משמעותי עם התלמידים. קשר זה יהיה מבוסס על אמון וכבוד הדדי.
- בניית קבוצת לומדים משמעותית לחבריה המסוגלת לשמש קבוצת תמיכה והיוועצות.
- גורם מנחה, מתווך, שותף ומסייע בבניית הידע של חברי הקבוצה.
- גורם שותף, מסייע ותומך בבניית היזמות החברתית הנבחרת ע"י התלמידים.

צוות ההוראה של התוכנית

התוכנית "ממודעות לפעולה" כוללת מספר עולמות תוכן. המורים של התוכנית ישולבו בהוראת התכנים בהתאם למומחיות האישית של כל אחד מהם:

שם המורה והמקצוע הלימודי	דיסציפלינה לימודית	תחום התוכן הרלוונטי
שחר בן נתן	מדעי החברה, גיאוגרפיה וסוציולוגיה	החברה הישראלית על מאפייניה הדמוגרפיים: מוביליות חברתית
שחר בן נתן	מדעי החברה, כלכלה וגיאוגרפיה	מרכז ופריפריה – גיאוגרפיה, חברה וכלכלה
איילת אלפרט שחר בן נתן	כלכלה וסוציולוגיה	יזמות אישית ויזמות עסקית
שחר בן נתן אריאל עמר	סוציולוגיה ומדעי המדינה	המגזר השלישי בישראל
איילת אלפרט אריאל עמר	כלכלה / סוציולוגיה / ייעוץ ארגוני	תכנון וניהול, תוכנית עבודה
איילת אלפרט	תקשורת	שיווק ופרסום

9. החברה וצרכיה:

- החזון נגזר ממיקומנו בעיר רחובות, אפיון קהילת בית הספר, תפישותינו החינוכיות ואני מאמין ערכי:
- העיר רחובות נחשבת לאוהיו של מדינת ישראל – מייצגת נאמנה את החלוקה הדמוגרפית הכלל ישראלית (בניכוי האוכלוסייה הערבית). לראיה, בסקרי הבחירות מתמקדים בעיר רחובות כמייצגת.
 - ריבוד האוכלוסייה בעיר יאפשר לקדם תפיסה חברתית השוברת את הדיכוטומיה בין "החזק" התורם/מתנדב/עוזר ל"חלש" הנתרם/נעזר. אנו שואפים לקדם מציאות חברתית בה פועלים אזרחים לטובת קידום אינטרסים משותפים, כל אחד עפ"י התמחותו ועפ"י יכולתו.
 - בעיר רחובות מתפקדות קבוצות פעילות של אזרחים אקטיביסטיים אליהן נוכל לחבור, לטובת למידה ושיתופי פעולה, יחד עם תלמידינו.
 - אל מול הריבוד באוכלוסייה מתקיימים ברחובות שניים מהמוסדות האקדמיים היוקרתיים ביותר בארץ – מכון ויצמן למדע והפקולטה לחקלאות. התכנית תשאף להנגיש את שני המוסדות פורצי הדרך הללו לחלקים רחבים יותר של האוכלוסייה.
 - בית הספר מבחינה גיאוגרפית ממוקם בדיוק בתפר בין רחובות ההולנדית הנחשבת שכונה של תושבים ממעמד סוציו-אקונומי גבוה, לכפר גבירול הנמצאת על הצד השני של המנעד. המתוחות בין השכונות מזמנת עיסוק יומיומי בסוגיות של שוויון הזדמנויות וצדק חברתי. דילמות אלו הן גם הסיבה וגם המנוף לקיום התכנית.

שימוש במשאבי הסביבה והקהילה

- מודל ההייטק היי מציב את הקשר עם הקהילה כקריטי להתפתחות תקינה ומעורבת של התלמידים. התיכון ימשיך לקיים את הקשרים ההדדיים עם הקהילה לטובת איתור בעיותיה ומציאת פתרונות להן.
- בית הספר יפתח קשר הדוק עם הגורמים הנוספים בסביבתו הקרובה לאיתור בעיות ולבניית פתרונות משותפים.
- בית הספר ינצל קשרים עם דמויות מפתח וזמנים עסקיים וחברתיים השייכים לקהילת העיר בכלל וקהילת ביה"ס בפרט.

10. התפיסה הרעיונית של התוכנית (הרציונאל):

התוכנית המוצעת עוסקת באחד הנושאים המשמעותיים בחיינו כיום - צמיחתה הגוברת של החברה האזרחית המתפתחת בעולם ובישראל גם יחד. יזמות חברתית באה לידי ביטוי בצמיחתם של ארגונים מקרב המגזר השלישי (הנוסף למגזר הציבורי ולמגזר העסקי). היא ביטוי לתהליך גלובלי מתמשך של התנערות המדינה מהשקעה בתחום הרווחה, החינוך הבריאות, באמצעות תהליך הפרטה מודע של השירותים הללו או מכיוון שאינה מסוגלת להיענות להם. יחד עם זאת הצרכים לא נעלמים, ולתוך הנישה הזו נכנסים יזמים חברתיים שמקימים ארגונים חברתיים הנותנים מענה לצרכים אלה באמצעות הקמת ארגונים ללא כוונות רווח (מלכ"ר) או ארגונים חוץ ממשלתיים NGO - Non-Governmental Organizations. התכנית באה להתמודד גם עם תגובה אנושית מרגיזה, עליה אנו קוראים תגר – האדישות!

בשל כך, על מנת להתמודד עם האדישות, לקרב את התלמידים לעולם האמיתי ולדרוש מהם לנקוט עמדה - לא רק כצופים מהצד אלא כשותפים בעשייה להובלת שינוי חיובי נהגתה תוכנית זו, שאנו מקווים שתוביל את העשייה החינוכית הבית ספרית.

11. מטרות התכנית

א. מטרת העל

לטפח ולהכין את תלמידי בית הספר להיות אזרחים בחברה מקיימת שבה בוגריו יהיו בעלי מעורבות אזרחית המבקשת לעשות שינוי ותיקון, שינוי סדרי עדיפויות, בוגרים שיעסקו ויטפלו בעולם בו הם חיים על כל בעיותיו ומורכבויותיו.

בהתאם לכך התוכנית תתמקד בהיבטים הבאים:

- חשיפת התלמידים לתנאים הכלכליים חברתיים בקהילתם הקרובה והרחוקה ולהכשירם להיות אזרחים מעורבים, ערכיים ותורמים לקהילתם.
- פיתוח יכולת זיהוי צרכים בקהילה, הגדרת הצורך, מתן כלים ניהוליים לפתרון מצוקות חברתיות ואיתור המשאבים למימוש החזון החברתי

ב. מטרות אופרטיביות של התוכנית

הקמה וניהול של מיזם חברתי מחייבת התמודדות עם מכלול בעיות, סיכויים, סיכונים והזדמנויות.

התוכנית מחייבת ש:

- התלמיד ידע ויבין מושגים, עקרונות, תופעות ותהליכים הקשורים ליזמות חברתית.
- התלמיד ידע לזהות צורך חברתי ולתת פתרונות ודרכים לגיבוש הפתרון.
- התלמיד יהיה מסוגל לנתח, ליישם ולהבין אירועים אקטואליים הקשורים לנושאים הנלמדים בשיעור על סמך התיאוריות שלמד.
- התלמיד ילמד להכיר את החברה האזרחית ותפקידה.
- התלמיד ידע לקשר בין תחומי היזמות והסוגיות החברתיות.
- התלמיד ישתמש בידע שצבר כדי לתכנן ולהפעיל מיזם חברתי.
- התלמיד יציג את תוצאות מחקריו (במסגרת ערב התוצרים הבית ספרי).
- התלמיד יאתר מקומות, דמויות מפתח ויזמים חברתיים הקשורים לסוגיה הנלמדת.
- התלמיד ייזום ויפתח מיזם חברתי אגב זיהוי צרכים, הגדרת בעיות ופתרון, איסוף מידע ממקורות שונים, תכנון עסקי. תכנון תקציבי, גיוס מקורות מימון ותכנון המימוש של המיזם.
- התלמיד יחשף לדמויות של יזמים חברתיים.
- התלמיד יפתח כישורים ומיומנויות בתחומים של רפלקציה אישית, תקשורת בין-אישית, פתרון בעיות, קבלת החלטות, חשיבה יצירתית ופעולה בצוות שבו השותפים הינם לומדים בעלי איכויות אישיות שונות ומשלימות.
- התלמיד יפתח תקשורת עם בעלי הון, קרנות, שיווק, פיתוח, פרסום, גיוס המשאבים.

מטרות בתחום הרגשי ערכי

- התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי בית הספר, הקהילה והחברה בה הוא חי.
- התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי החברה האזרחית במדינת ישראל.
- התלמיד יגלה עניין ומוטיבציה ביצירת מיזמים חברתיים.
- התלמיד יגלה עניין בחיפוש פתרונות למצבים שונים.
- התלמיד יבין את חשיבות התרומה והמעורבות בקהילה ויגלה עניין ומוטיבציה לפעול למענה.
- התלמיד יגלה עניין בעיסוק עתידי בתפקיד הקשור בתחומי היזמות החברתית.
- התלמיד יגלה גישה פתוחה ומודעת ולא סטיגמטית ופופוליסטית.
- התלמיד יכיר בחשיבות תיעוד תהליך הלמידה והדבר יבוא לידי ביטוי בכתיבת דוחות הסיור.
- התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי שימוש כדרכי הערכה חלופית לקביעת ציונו.
- התלמיד יהיה מסוגל לעבוד במסגרת קבוצה ולתרום לה מכישוריו.
- התלמיד ילמד מתוך צורך ומשאלת לב.
- התלמיד יגלה רגישות והבנה וכבוד לצרכי הזולת והחברה.

מטרות בתחום המיומנויות

- התלמיד יזהה בעיה או צורך חברתי.
- התלמיד יעזר במקורות ביבליוגרפיים שונים בספרות עזר מדעית באינטרנט ובעיתונות ותקשורת על מנת לתמוך בחומר הנלמד.
- התלמיד יכתוב דו"חות סיור.
- התלמיד ימצא פתרונות יצירתיים לדילמות שונות המובאות במהלך השיעורים במסגרת עבודה אישית ו/או קבוצתית.
- התלמיד יישם את החומר התיאורטי שלמד ליישום פתרון הבעיה החברתית.
- התלמיד יארגן את חומר הלימוד ולהביע בכתב ובע"פ את עמדותיו.
- התלמיד יתכנן מיזם חברתי ולהציגו.
- התלמיד יפתח גישה וחשיבה יזמית
- התלמיד יפתח גישה וחשיבה יצירתית.
- התלמיד יפתח את היכולת לשאול שאלות ולשוחח עם בעלי תפקידים שונים.
- התלמיד יפתח יכולות תכנון, ביצוע השיווק.
- התלמיד יפתח יכולות ניהול עסק, איתור וגיוס מקורות מימון.

12. דרכי הוראה – למידה – הערכה

א. דרכי ההוראה

אסטרטגיות הוראה ודרכי הוראה

מערכת החינוך חייבת לפתח תכנים ודרכי למידה שהמסר העיקרי בהם יהיה שהמידע הוא אמצעי ולא מטרה. ניתן לעשות זאת על ידי התייחסות למידע שהתלמיד צריך לדעת, לכישורים שעל התלמיד לרכוש ולמיומנויות שעליו לשלוט בהם, על פי קטגוריות ולא על פי דיסציפלינות. על ביה"ס לפתח אצל התלמיד אסטרטגיות למידה שונות מאלו שמאפיינות את ביה"ס העכשווי:

- אסטרטגיית טיפול במידע.
 - אסטרטגיית חשיבה ניתוח הסקת מסקנות ותקשורת,
 - הבנת הסביבה הפרט והחברה.
 - פיתוח מיומנויות וכישורים אישיים שתאפשרנה התעדכנות מתמדת במידע רלוונטי
 - אסטרטגיות לשימוש וליישום של הידע, תוך התאמתו למצבים משתנים
- תחום הידע ביזמות חברתית החל להתפתח בשנים האחרונות והוא עוסק בנושאים הנמצאים בלב השיח הציבורי. זהו תחום ידע אקדמי לכל דבר ולכך צריך המורה לתת דעתו על חומרי דרכי ההוראה שהוא מביא לכיתה. חלק קטן מן השיעורים בעיקר שיעורי הקניית המושגים יועברו בצורה פרונטאלית כשהמורה ישלב בהוראתו סרטים, קטעי אקטואליה, שירים וכו'.
- רוב רובם של השיעורים יתבססו על משימות ביצוע של התלמידים שיכללו למידה שיתופית, טיפול במידע, ביצועי הבנה, הסקת מסקנות, שימוש ויישום הידע. תפקידו של המורה יהיה להדריך, להנחות וללוות את התלמידים בעבודתם.

- המורה יכין את התלמידים לקראת הסיור: ידריך את התלמידים באופן הכנת הסיור, הדגשים שעליהם להתייחס בסיורים אלו, מיקוד והבהרת מטרות הסיורים והנחייה בכתובת דו"ח סיור מתאים על פי הדרישות.
- המורה יעודד את התלמידים למציאת פתרונות משלהם ולגלות מקוריות ויצירתיות במסגרת הכיתה.
- המורה ידריך את התלמידים לקראת הכנת הפרזנטציות והצגתן.
- המורה ילווה את התלמידים בבניית המיזם החברתי וכתובת דוחות הסיור.
- המורה ישמש כמוביל ומלווה בתהליך הלמידה תוך העברת האחריות על רכישת הידע אל התלמידים. המורה אינו מקור המידע העיקרי, אלא מנחה את הכיתה כקבוצת למידה המבנה את הידע במשותף. תפקידו מתמקד בהנחיית הלומדים והנעתם לאיסוף מידע והפיכתו לידע אישי
- המורה יעודד למידה שיתופית ועבודה בקבוצות המעודדות אינטראקציה ושיתוף פעולה תוך מתן ביטוי לכישוריו של הפרט במסגרת הקבוצה.

דוגמאות למגוון משימות ביצוע

- ✓ ניתוח טקסטים אקטואליים ע"פ החומר הנלמד.
- ✓ כתיבת דו"חות סיור.
- ✓ תכנון סיור.
- ✓ כתיבת ניר עמדה אודות סוגיה חברתית.
- ✓ הצגת החומר בפני הכתה (פרזנטציה)
- ✓ בניית מיזם חברתי על כל שלביו.
- ✓ תכנון וניתוח כלי אבחון.
- ✓ תכנון ובנייה של תכנית עסקית.
- ✓ בניית מדדים, מנגנוני בקרה ופיקוח על המיזם.
- ✓ הפקת דוחות לבחינת התקדמות המיזם.

ב. דרכי למידה

(1) למידה שיתופית

למידה שיתופית היא למידה בחברותא, למידה בקבוצת למידה כשהצפייה באחר, נתינה ועבודת צוות מתוך אמון הדדי הן אבן הפינה של למידה זו. הלמידה השיתופית מתאפיינת באינטראקציה וביוזמה עצמית של הלומדים כחלק פעיל מתהליך הלמידה והבניית הידע. המושתת בין השאר על אינטראקציה בין השותפים בתהליך הלמידה כמו המנחה ומומחים בתחום הנדון. ללמידה כזו חלק חשוב בתהליך למידה איכותי.

מרכיבי הלמידה השיתופית :

- ✓ **למידה משותפת** - שלב התחלתי שבו מתקיימת למידה של כמה לומדים באמצעות מטלה לימודית משותפת בה יש מקום וחשיבות לתרומה של כל חברי הקבוצה. דוגמה אפשרית לכך היא לימוד בחברותות סביב סוגיות עיוניות.
- ✓ **למידה בצוותים** - צוותי למידה שמבנים ידע בנושאים שונים. כדי ליישם למידה שיתופית באופן מלא, יש צורך להכיל מרכיב של שיתופיות בין הצוותים, באינטגרציה כוללת של תוצרי למידה חלקיים לתוצר אחד שלם. למשל, עבודה בצוותים המכניס הכנה מוקדמת חומרים לסיורים הלימודיים.
- ✓ **דו-שיח (דיאלוג) ותקשורת** - הפעילות תנחיל באמצעות תרגול הלומדים דו-שיח על פי כללים מובנים, כמו כיבוד הדדי ללא תנאי, חילופי דעות, קבלה, מיומנויות הקשבה ובניית אמון גם בחילוקי דעות. לדוגמה, דיון שיתופי על נושא/סוגיה חברתית, תוך כדי שימוש בכלי חשיבה המבטיחים הבעת מגוון דעות, זוויות ראייה והשקפות על הנושא, ובהמשך סיכום המושתת על תרומות כל הלומדים. כך למשל, תלמידים נדרשים להכריע בסוגיות עקרוניות לבד, ואז לקיים את אותו תרגיל ב

✓ **שיתוף פעולה** - מטלה שיתופית שבה נבנה הידע במשותף על ידי קבוצות הלמידה, ובה באה לידי ביטוי הסינרגיה, כשהאיכות הלימודית גדולה מסך התרומות האישיות. דרך הפעולה מתאפיינת בשיתופיות מלאה ואמון הדדי לשם יצירת תוצר משותף מקורי, כאשר היכולות של כולם יחד מתמזגות לתוצר שיתופי. על כל חבר בקבוצה קיימת אחריות על מרכיב מסוים, תוך כדי עבודה בכלי שיתופי שבו כולם רואים הכול, וכל אחד יכול לתרום, לבקר, להציע ולסייע. החלק החשוב בתהליך הוא האינטגרציה של החלקים לשלם כשכל לומד בקי בחלקים האחרים, גם אם לא היה לו בו חלק, וזאת על ידי הערכת עמיתים, סיכום אישי קצר. מטלת הבנה ובו'.

✓ **שימוש במגוון מקורות מידע** - הבניית המידע מושתתת על מקורות מידע מהרשת, מקורות מידע כספרים וארכיונים שאינם ברשת, ופנייה למומחים בתחומי תוכן ייחודיים.

דרכי היישום ללמידה שיתופית:

✓ **עזרה הדדית בין לומדים** - חלוקה לקבוצות של לומדים שבהן קיימת הטרוגניות של יכולות וכישרונות של הלומדים, בהלימה לתוצר המתוכנן. שילוב בין מגוון יכולות בקבוצה מחזק ותורם תוך כדי סיוע בין עמיתים ועמידה במטלות באמצעות עזרה הדדית רצופה. שילוב כזה נותן גם

מקום נרחב לשימוש במיומנויות חשיבה שמונחלות באופן ספונטני ואותנטי, כמו גם מיומנויות יצירה, הפקה ואוריינות דיגיטלית.

✓ **הבניה שיתופית** - עבודה של כמה לומדים באמצעות כלי שיתופי ככתיבה, הפקה וכדומה. הכלי פתוח להערות והארות של עמיתים ושל המורה.

✓ **הצגת תוצרים בפני מליאת הכיתה** - הצגת תוצר / נושא על ידי התלמיד או הקבוצה. בהצגה זו מתנסה התלמיד בהבאת נתונים ודעות באופן רהוט ומובן לאחרים. מיומנות זו תלווה אותו במהלך כל חייו. זו גם הזדמנות להנחיל לכיתה מיומנויות הקשבה, הבעת ביקורת עניינית וכיבוד הזולת. בלמידה שיתופית מרכיב זה משקף את עבודת המציגים הנתפסים כ"מומחים" בתחום שחקרו. הצגת תוצרים אינה רק בעל פה במליאת הכיתה, אלא גם באתר בית הספר שגם בו ניתן לפתח ולהנחיל מיומנות הצגת תוכן מקוון, שילוב מדיות שונות וכדומה, כחלק מובנה בדרישות המטלה.

✓ **יצירה עצמית ואיחודה בתוצר משותף** - פעילות בסיסית שבה תלמידים יוצרים תוצר עצמאי כחלק מתוצר שיתופי שמתוכנן לפרטים קודם לכן. כל התוצרים נאספים לתוצר שיתופי, שייראה כתוצר אחד המאופיין בפורמט ועיצוב אחידים.

✓ **פרסום תוצרים במרחב מקוון** - יצירת מאגר שיתופי של תוצרים אישיים או קבוצתיים כמאגר מידע לימודי ללומדים וכחומר עזר ששמור באתר בית הספר לרשות כלל התלמידים.

✓ **כתיבת סיכומים משותפים** - חלוקת הנושאים בין חברי / צוותי הקבוצה לצורך סיכום. הסיכומים מועלים למרחב שיתופי שבו אחרים יכולים להוסיף ולהעיר, ומרחב זה משמש את כלל הקבוצה. יש במרחב השיתופי מקום לשאלות, והמורה/המנחה מחליט מי וכיצד לענות עליהן.

שימוש בכלים שיתופיים:

- ✓ שימוש בכלי הפקה ויצירה מקוונים; כלי יצירה וארגון מידע שיתופי, כמו טבלה, טופס או מסמך שיתופי. כל תלמיד ממלא פריט בתוך מאגר מידע. במקביל ניתן לבצע תהליכי הערכה, ניתוח, הערות וכיוצא באלה.
- ✓ דיון מקוון - סינכרוני וא-סינכרוני.
- ✓ הצגת תוצרים - תוצרים גרפיים או פרזנטציות ממוחשבות המוצגים בפני התלמידים. התלמידים בוחרים את מה שהם אהבו ומנמקים את בחירתם.

2) ביצועי הבנה

יישום הנלמד תוך שימוש ביכולת לעשות שימוש בידע גם על תופעות או הקשרים אחרים. רשימה אפשרית של ביצועי הבנה¹: לבטא ידע במלים שלך, להביא דוגמאות לידע, להציג ידע באופן מקורי, ליצור מטאפורה, לבנות מודל, לשאול שאלה, לבצע הכללה מפריט ידע, למקם ידע בהקשר, להסביר תופעות באמצעות ידע, להביא נימוקים לידע, להצדיק ולהביא ראיות לידע, להשוות מקרים, תופעות, טענות; ליצור אנאלוגיה- להשתמש בידע מתוך תחום ידע אחד בתחום ידע אחר, לגלות סתירות ומתחים בידע, לנסח ידע סותר לידע (טענות נגד), לחזות תוצאות אפשריות של ידע, לפרק ידע למרכיביו (אנליזה), לאחד מרכיבי ידע (סנתזה), לבקר ידע על בסיס ידע, ליצור ידע על בסיס ידע, לזהות הנחות יסוד של ידע.

בתכנית הלימודים המצורפת בזאת נעשה שימוש נרחב בביצועי הבנה, כמו לדוגמה שימוש בנתונים סטטיסטיים להבין תופעות של פער חברתי בישראל ובעולם, יישום הידע הנלמד לצורך הצגת טיעונים במשפט ציורי, הבנת פערים חברתיים והכלתם על יוזמה אחת, מקומית, ועוד.

עקרונות הפעילות המעמידה במרכז את ביצועי הבנה:

- ✓ למידה לשם הבנה מתרחשת בעיקר באמצעות עיסוק רפלקטיבי בביצועי הבנה מאתגרים. למשל: אם הציפייה היא שלומד ידע לקשור בין אירועים כעולמיים לתופעות בישראל יש צורך להקדיש זמן בכתה ליצירת קישורים אלו, לתת לתלמידים הזדמנות לחשוב על ההקשר ועל אופן ביטוי בישראל.
- ✓ ביצועי הבנה חדשים בנויים על שימוש בהבנות קודמות ובמידע חדש שמספקת סביבת ההוראה- למידה. למידע החדש תפקיד בתהליך ומקורו בהגדרות מילוליות, בתיאורים, במודלים וכדומה. הצגת המידע יכולה להיעשות בדרכים שונות כמו: מצגות, קטעי סרטים, טקסטים מהעיתונות וכדומה. ביצועי הבנה שיבואו לאחר מכן יעשו בו שימוש.
- ✓ למידה של גוף ידע ומיומנויות לשם הבנה דורשת שרשרת של ביצועים ברמה גדלה והולכת של אתגר וגיוון. הבנה כרוכה במגוון של ביצועי הבנה, כולל ביצועים כאלה שהלומד לא היה מסוגל לבצע

¹ מתוך: כרמון, אמנון (2000). "מבנה חשיבה דיסיפלינרי – היבטים תיאורטיים ומעשיים", בתוך: הרפז (עורך) הוראה ולמידה בקהילת חשיבה – בדרך לבי"ס חושב, חינוך החשיבה, ינואר (18), ע' 24

אותם בתחילת הלמידה. למשל כתיבה של תכנית פעולה (בסוף כיתה יא') המבוססת על שכבות של ידע כללי וספציפי ושל למידה מתמשכת.

✓ למידה לשם הבנה כרוכה לעיתים בעימות עם מאגרים ישנים של ידע או ביצועי הבנה והרעיונות והדימויים הקשורים אליהם. קורה לא אחת שהבנות קודמות דווקא משמשות מכשול בדרך לבניית

הבנות חדשות. הדרך להתמודד עם כך היא להעמיק בלמידה ולהבין את ההקשרים של עולמות הידע השונים. כך למשל ההבנה שמהגרים שמגיעים בהיחבא (מסתננים) עוברים על החוק, עלולים לסכן את המרקם הדמוגרפי של המדינה ויש לגרשם, ולמרות זאת הם ראויים לחמלה וליחס אנושי. איך פותרים סתירה זו? ההתמודדות עם כך עושה שימוש בביצועי הבנה.

ג. דרכי הערכה

דרכי הערכת החומר העיוני הנלמד

אדם העוסק ביוזמות חברתית חייב לפתח יכולות לאיתור יוזמות בעלות הקשר חברתי רלוונטי ובעלות היתכנות ממשית. אין ספק כי יזם שכזה פועל מתוך "אינסטינקט", טבעי או נרכש, המכוון את פעולתו, אך בד בבד מן הראוי לומר כי אינסטינקט שכזה אינו יכול להיות הרכיב העיקרי בפעולתו. במקביל ל"אופי יזמי" חייב כל יזם לשלוט היטב בנעשה סביבו ולפצח את מפת הקורדינטות החברתית - כלכלית שבתוכה הוא פועל. לשם כך עליו להיות אדם הלומד את סביבתו כל העת וניזון ממספר מקורות מידע אשר מעשירים את עולמו, ידיעותיו ותובנותיו.

בלימודי המגמה יצוידו התלמידים בכלים ללמידה אישית וקבוצתית שיאפשרו להם לנווט באוקיינוס המידע והעמדות הסובב אותם. חלק ניכר מלמידה זו ייעשה באמצעות חשיפה לחומר עיוני מגוון: עיתונות יומית – ידיעות, כתבות ומאמרי דעה; מאמרים מחקריים ותיאורטיים, מאמרי סקירה; חקר מקרים; ספרות עיונית לסוגיה השונים ועוד...

על מנת שהחשיפה לחומר העיוני תהא משמעותית ומלמדת הרי שעליה לייצר התמודדות של התלמידים עם גוף התוכן ועם המסרים הצפונים בו. למידה שכזו חייבת להיות ביקורתית, מערערת, מסקרנת וחקרנית, ואל לה להיות יבשה וטכנית. בים המידע הפרוש נגדנו המטרה אינה להשיג את המידע כבעבר, אלא דווקא לסנן אותו כראוי ולבחון את טיבו, אמינותו ומהימנותו, ומעל הכול – התאמתו להשקפת העולם ממנה יוצא התלמיד אל פעולתו היזמית.

הערכת החומר העיוני הנלמד במגמה תשלב מספר מרכיבים, והיא כשלעצמה אף תשמש מנוף להעצמת הלמידה, ולהסרת דפוסי למידה שאבד עליהם הכלח, כדוגמת שינון והקאת המידע.

להלן דוגמאות לדרכי הערכת החומר העיוני הנלמד:

- א. הצגת דעה נגדית – לאחר ההיחשפות לחומר עיוני כלשהו יידרשו התלמידים לכתוב מאמר או נייר עמדה נגדי, ללא קשר למידת הסכמתם עם התוכן והמסרים שהוצגו בפניהם. הערכתם תיעשה בהתייחס למידת היכולת שלהם להתבונן על סוגיה כלשהי במספר כיווני מחשבה, תוך שהם מעמיקים בשורשיה של כל דעה ודעה. במהלך הכתיבה ייחשפו התלמידים, במודע ושלא במודע, לקשת דעות רחבה ויחדדו את תפישת עולמם והשקפתם החברתית.
- ב. סתירת מידע – על התלמידים יהא להביא נתונים סותרים ה"מתווכחים" עם המידע אותו רכשו.

הערכת התלמיד תתמקד ביכולתו "לתקוף" את המידע ממספר כיוונים במטרה להפריכו או לאוששו. באופן זה יפתחו התלמידים חוש ביקורתי וידעו לסנן מידע באופן ביקורתי, מחושב ומושכל.

ג. **הצגת החומר הנלמד באופן חלופי** – על התלמידים יהא להציג את המידע שרכשו באופן שונה המבטא את הבנתם: הכנת מצגת, הכנת תרשים זרימה, בניית מודל, הצגת מטאפורה מתאימה, הבאת דוגמאות הולמות, כתיבת סיפור ברוח התוכן הנלמד, ועוד...

הערכת התלמידים תיעשה בהסתמך על יכולתם להביא את הדברים ממקור פנימי ובמילותיהם שלהם. כך תתקיים פעולה כפולה – הן הפנמה עמוקה של התוכן, והן הטמעתו בעולם המושגים הנהיר לתלמידים עצמם.

ד. **דיון כיתתי** - הנו כלי משמעותי נוסף לעיבוד והערכה של החומר העיוני הנלמד. הדיון יכול להתבצע במגוון מתודות: "משפט" סביב סוגיה כלשהי, ויכוח במודל "אקווריום" בו כל אחד מן המשתתפים יכול להחליף דעות שונות וסותרות, או סתם דיון ענייני בו התלמידים עצמם מנהלים את הדיון.

ההערכה באופן זה תתייחס ליכולת התלמידים לקשור בין התוכן הנלמד והתכנים שנצברו בלמידה קודמת, לבין לעמדות אישיות.

ה. **שאלת שאלות פוריות** - הנה מרכיב חיוני בהערכת הידע המצטבר. על התלמידים תוטל חובה, כחלק ממטלותיהם הקבועות, לשאול שאלות המתייחסות ונובעות מן התוכן הנלמד. על השאלה הנשאלת לבטא התקדמות מחשבתית – קוגניטיבית או ערכית – הנובעת מן התוכן החדש. התשובות לשאלות כגון אלה תהפוכנה למאגר נושאי החקר הפוטנציאליים. הערכת השאלה תתייחס למידת המקוריות המחשבתית ולכושר הקישור הרעיוני שבין התוכן הנלמד, ותחומי הסקרנות שנוצרו בגינו.

ו. **תלקיט Portfolio** - מאפשר בדיקה מורכבת ומקיפה של ביצועי התלמידים והוא משמש גם כלי חינוכי לעידוד התלמידים לקחת אחריות על למידתם לפתח את היכולות הנדרשות מהם להפוך ללומדים עצמאים. בתלקיט יוגשו אבני הדרך לקראת התוצר הסופי ויעידו על קצת ההתקדמות של התלמידים בזמן אמת. כך למשל, התלקיט יכול לכלול מטלות ביניים (סקר צרכנים, בדיקת המצב הקיים וכו'), מטלות רפלקציה על תהליך הלימודים, ומטלות תכנוניות. הערכת התלקיט תתייחס לנתונים הבאים:

- 1) התוצר הסופי צריך להכיל מידע המעיד על כך שהתלמיד אכן עסק ברפלקסיה עצמית.
- 2) התלמיד יבחר בעצמו את הפריטים שייכללו בתלקיט אותם ירצה להציג.
- 3) התלמיד ידע לכלול בתלקיט פריטי מידע שיש להם משמעות.
- 4) התלקיט ישקף את מגוון פעילויות התלמיד, לדוגמה - הרציונל שעומד מאחורי הכנת התלקיט, המטרות, התכנים שנבחרו, הסטנדרטים לביצוע טוב והשיפוט.
- 5) התלקיט ישקף התקדמות באותן מטרות המופיעות בתכנית הלימודים.
- 6) התלקיט ישקף שיפור במיומנויות שהתלמיד רכש.
- 7) רוב המיומנויות והטכניקות שלהן נזקק התלמיד בכדי ליצור תלקיט אינן מתרחשות מעצמן. התלמידים זקוקים לתמיכה. תמיכה יכולה להינתן דרך הבאת דוגמאות של תלקיטים לכיתה,

הבאת דוגמאות של מודלים שעל פיהן ניבנה תלקיט או הצגת דוגמאות לדרך שבה תלמידים אחרים עושים רפלקסיה.

מחווון

המחווון מאפשר למורה להסביר לתלמיד את נקודות החולשה והחוזק, ולהחליט מה להציע כדי לשפר. מחווונים מספקים לתלמיד מידע על נקודות חוזק ועל תחומים הדורשים שיפור. בעזרת השימוש במחווונים התלמידים יכולים להבהיר לעצמם מה הם למדו ויכלו לדייק יותר בהערכותיהם. וגם ההורים יכולים להבין למה ילדם זקוק כדי להצליח.

תהליך בנית המחווונים:

תהליך בניית המחווון בתכנית המוצעת לעיל יעשה בשיתוף עם התלמידים ויפעיל אותם בשלבים הבאים: דוגמאות ודירוג איכות - התלמידים יכירו דוגמאות של עבודות טובות וטובות פחות. התלמידים ילמדו לזהות את המאפיינים הגורמים לעבודות מסוימות להיות עבודות טובות ולאחרות להיות גרועות. רשימת קריטריונים - בדיון על הדוגמאות כדאי להתחיל ברשימה של מה יש להביא בחשבון בעבודה איכותית.

שימוש במשוב עצמי ובמשוב עמיתים - חשוב לתת לתלמידים את המשימה שלהם ולהפסיק אותם מדי פעם לצורך מתן משוב עצמי ומשוב עמיתים.

שכתוב- יינתן לתלמידים זמן לשפר את עבודתם בהתבסס על המשוב שקיבלו.

המחווון והערכת המורה: מורה ישתמש באותו מחווון שבו השתמשו התלמידים כדי להעריך את עבודתם. כיתה המתנסה בהערכה המבוססת על מחווון יכולה לייעל את התהליך כך שהוא יתחיל עם רישום קריטריונים, שלאחריו המורה יכתוב את דירוגי האיכות, יבדוק אותם עם התלמידים, יעשה שכתובים, ישתמש במחווון להערכות עצמיות, הערכות עמיתים והערכות מורה.

דוגמא למחווון אפשרי לשלב בו התלמידים מתבקשים לזהות בעיה או צורך חברתי:

קריטריונים/מדרג	בשלבי התחלה	ביצוע חלקי	ביצוע מלא
הגדרת גבולות המגרש (בחירת הצורך)	גבולות המגרש רחבים מאוד	קיימת החלטה על גבולות מגרש אך דרוש דיוק.	קיימת החלטה ברורה מדויקת וממוקדת של גבולות המגרש
איתור ומיפוי בעיות קיימות בתוך גבולות המגרש.	קיים תאור של מצב קיים אך תאור הבעיות כללי מדי.	קיימת רשימה חלקית של בעיות	הוגדרה רשימה מלאה ומוסכמת של בעיות בגבולות המגרש עליהן הוסכם
בחינת פתרונות קיימים לבעיות	חסרה התייחסות לנושא	קיימת התייחסות חלקית לפתרונות הקיימים..	ישנה התייחסות מלאה ומסודרת למכלול הפתרונות הקיימים לבעיות שהוצגו.
בחירה מושכלת של	קיים קושי	התבצע תהליך בחירה	תהליך הבחירה נבע

מתוך הבנת הבעיות והפתרונות הקיימים ומתוך זיהוי החוסר.	אך הוא לא התייחס לכלל הבעיות שאותרו ולפתרונות קיימים.	בבחירה.	הבעיה בה רוצים לטפל מתוך הבנת החוסר בפיתרון קיים.
---	---	---------	--

דוגמא למטלה ולמחווה – הגשת דו"ח מסכם על אחד מנושאי הליבה

- (1) בחרו בסוגיה חברתית המעניינת אתכם.
- (2) הסבירו מדוע בחרתם בסוגיה.
- (3) מצאו לפחות שלושה מקורות מידע מהימנים העוסקים בסוגיה.
- (4) אספו פרטו מידע, מושגים ונתונים רבים ככל האפשר כמפורט להלן:
- (5) הגדירו את הסוגיה ואת המושגים המרכזיים הנגזרים מתוכה.
- (6) הציגו נתונים עדכניים לסוגיה תוך השוואה עם מדינה מפותחת נוספת ו/או מדינה מתפתחת.
- (7) מצאו סיפורים אקטואליים הקשורים לסוגיה והוסיפו לעבודתכם.
- (8) מצאו אילו פתרונות קיימים היום במדינת ישראל / במדינות נוספות לטיפול בסוגיה. האם הפתרונות עוזרים?
- (9) תנו מספר דוגמאות לעמותות או פעילים הפועלים לשיפור בעניין.
- (10) הציגו פתרונות והצעות שלכם לטיפול ושיפור המצב.
- (11) לסיכום: - ספרו איך היה שיתוף הפעולה בקבוצתכם. איך עבדתם, מה למדתם.
- (12) הציגו את עבודתכם לחבריכם בכתה והיו מוכנים לשאלות ולמשוב על עבודתכם.

המחווה מטלה

קריטריונים/מדרג	ביצוע מלא	ביצוע חלקי	ביצוע התחלתי
אני יודע מהי הסוגיה החברתית בה אני עוסק	יודע בוודאות	חושב שיודע	לא בטוח
אני מבין את הסוגיה	מבין היטב	מבין באופן חלקי	לא מבין
אני מתחבר לנושא הסוגיה	זה מעניין אותי	זה מעצבן אותי	לא מתחבר
הצלחתי למצוא מקורות מידע לנושא	הצלחתי למצוא לפחות מקור אחד בעצמי	הצלחתי למצוא מקור אחד לפחות בעזרת המנחה או חבר	לא הצלחתי למצוא שום מקור
הצלחתי למצוא מקור מדעי / מחקרי בנושא	כן לבד	כן, עם עזרה	לא הבנתי מה זה מקור מדעי
אני יודע להגדיר מושגים הקשורים לסוגיה	כן, לפחות חמישה	כן, אחד או שניים	לא יודע

לא הצלחתי	כן, אבל לקח לי זמן למצוא	כן, בקלות והרבה	הצלחתי למצוא ידיעות רלוונטיות אקטואליות בתקשורת
אני לא מצליח להבין את ההקשר	אני מבין את ההקשר אך לא ברור לי מהי הסוגיה	כן, אני יודע להגדיר את הסוגיה החברתית בה עוסקת הידיעה	אני יכול לעשות את ההקשר בין ידיעה חדשותית לסוגיה החברתית אליה היא קשורה
לא	אני לא בטוח	כן,	אני יודע לזהות ידיעות העוסקות בסוגיה חברתית
לא	אני לא בטוח	כן,	אני יודע לזהות ידיעות העוסקות במיזמים חברתיים

ד. הערכת התלמיד - לאורך שלוש שנות הלימוד במגמה:

נעשו התאמות למודל ההערכה בתוכנית המקורית של 'עין כרם' הנובעות מאופי בית הספר, בעיקר בשנות הלימודים העיונית של כיתה י'. עיקר השוני בהערכה מצוי בשנה זו. אשר לשנים יא'-יב', עין כרם פיתחו את התוכנית כלמידה מבוססת פרויקט (מיזם). למעשה, כל תהליך הלמידה נגזר אחורנית מהתוצר הנדרש (המיזם עצמו), באופן שתואם את הלמידה בבית ספרנו. לפיכך, לא נדרשה התאמה בהערכה בשנים אלו. כך, ביא' חלק גדול מההערכה נעשה תוך כדי תהליך הלמידה, באופן שמחייב את התלמידים ללמידה רציפה ומתמדת (הם לא יכולים 'להיזכר ברגע האחרון' כדי להשלים את המשימות שלהם). קיצורם של דברים, בשנים ה'מעשיות' אין פער בין מה שנעשה בעין כרם למה שאנחנו מבקשים לעשות אצלנו.

מסקל	המשימה / מטלת הביצוע	מספר יח"ל	כיתה
35%	<u>פרויקט עמותות:</u> תלקיט של משימות קטנות הקשורות בחקר עמותה או יוזמה חברתית הפועלת במרחב המקומי	1 יח"ל	כיתה י'
25%	<u>הגשת 3 דוחות סיור:</u> דוח מסכם של סיור פערים חברתיים בחברה הישראלית בדגש על סוגיה נבחרת אחת; דוח סיור אודות אתגרים בסביבה המקומית; דוח סיור כרפלקציה מסכמת של השנה ולקראת הפרויקט המעשי של השנה הבאה		
30%	<u>מבחן עיוני:</u>		

10%	<p>בחינה מסכמת (או שתי בחינות סימסטריאליות) – ידע וביצועי הבנה של התכנים שנלמדו. תלמידאות: נוכחות, השתתפות פעילה, מעורבות בפרויקטים של המגמה, תפקוד שוטף</p>		
70% 30%	<p>הכנת נייר עמדה להצגת הפרויקט: (ההגשה הינה קבוצתית, ההגנה על הפרויקט הינה אישית) הנקודות שנדרשות בבקשה לאישור המיזם החברתי – פרויקט הגמר: א - תאור הסוגיה החברתית הדורשת פיתרון. ב – הצגת הרעיון הכללי של המיזם החברתי לפתרון הסוגיה החברתית. ג – הכנת תוכנית עסקית למיזם הכוללת תוכנית עבודה, תקציב, גיוס מקורות ומשאבים, חלוקת משימות בין אנשי הצוות על פי מועדים ועוד. ד – בניית מדדים לבקרה ולפיקוח על התקדמות המיזם. ה – הצגת שיטות ורעיונות לשיווק ופרסום המיזם כתנאי להגדלת התמיכה בו והגדלת המשאבים. הערכה צוותית: הגנה צוותית על המיזם מבחן ידע אישי – ביצועי הבנה הבודקים שימוש בתכנים שנלמדו.</p>	2 יח"ל	כיתה יא'
80% 20%	<p>יישום וביצוע מעשי של המיזם החברתי: הכנת עבודה כתובה קבוצתית – "תיק מיזם" והגנה על המיזם הפעיל באופן אישי ועמידה בבדיקה חיצונית של ביצוע המיזם. בחינה עיונית מסכמת</p>	2 יח"ל	כיתה יב'

13. מפרט התכנית

(עד 6 ש"ש לכל נושא בטבלה)

כיתה י'

יחידת לימוד אחת לבגרות, סה"כ 135 שעות. מתוכן 78 ש"ל עיוניות (58%) ו 57 ש"ל (20%) מעשיות (המתחלקות ל-30 שעות פרויקט ו-27 שעות סיור).

לימודים עיוניים

שעות	נושאים ספציפיים לפי נושא היוזמה	שעות	נושאים כלליים
6	עיונים בתקציב המדינה	6	מסך הבערות של חולס
6	הפער החברתי כתופעה גלובלית	6	על אמנה חברתית
6	עוני ופערים כלכליים בעולם	6	פערים חברתיים: מושגים בכלכלה
3	עניי עירך קודמים?	6	פערים חברתיים: מרכז מול פריפריה
6	עקרונות היזמות	6	מוביליות חברתית
3	יזמים בארץ ובעולם	6	פערים בבריאות
6	מבוא לארגונים	6	פערים בשוק התעסוקה
78	סה"כ שעות עיוניות		

קריית החינוך ע"ש רון ארד ברוח "היי טק היי"
 רחוב הר צורפים 70, רחובות ההולנדית
 טלפון: 08-6731439 פקס: 08-9164423
 info@ronarad.org סמל מוסד: 474460

קריית החינוך ע"ש רון ארד
 ברוח "היי טק היי"

עשייה מעשית

שעות	פרויקט עמותות וארגונים חברתיים	שעות	סיורים
6	מחקר מקדים	15	סיור לימודי – פערים חברתיים בחברה הישראלית
15	ליווי בארגונים + שיחות עומק עם אנשי מפתח	6	סיור לימודי – פערים חברתיים בסביבה הקרובה
6	מחקר משלים	6	סיור לימודי – יוזמות חברתיות בתיכון עין כרם
54	סה"כ שעות מעשיות		

נושא האב	נושא השיעור	שעות	מטרות אופרטיבית	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה	דרך הערכה ומשקלה
מדוע זו אחריות המדינה?	מסך הבערות של רולס	6	בחינה של מידת האחריות של המדינה לדאגה לאזרחיה	'מסך הבערות', ניסוי מחשבתי, עקרון אי השוויון, עקרון החירות	דהאן, י., 2014, 'תיאוריות של צדק חברתי', האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב. פרק ב'.	התנסות מעשית ב'מסך הבערות' בקבוצות והגעה להכרעה באופן כיתתי. גיבוש העקרונות לפיהם 'תיבנה' המדינה של הכיתה.	מבחן עיוני (30%)
	אמנה חברתית	6	קריאה ב'ליתן' של תומס הובס והבנת המושג 'אמנה חברתית' כבסיס לערבות הדדית במדינה	אמנה חברתית, אגואיזם, המצב הטבעי, המצב המדיני, דילמת האסיר	הובס, ת. 1962, 'ליתן', הוצ' מאגנס, ירושלים. פרק יג-טו	קריאה מונחת בטקסט, התנסות ב'מצב הטבעי', תרגילים בדילמת האסיר ובתורת המשחקים	
פערים חברתיים בישראל	מבוא לפערים חברתיים: מושגים בכלכלה	6	התלמידים יכירו את התפיסות העיקריות למדיניות כלכלית: גישה סוציאליסטית ומעורבות המדינה במשק אל מול קפיטליזם וצמצום המעורבות של המדינה במשק	סוציאליזם, קפיטליזם, מס ישיר, מס עקיף, מוצרים ציבוריים	ניסים משעל. 1997, ואלה שנות, 50 למדינת ישראל. הוצ' משכל. (דפי שער של ידיעות אחרונות לאורך 50 שנה) אפרים יער וזאב שביט, 2001. מגמות בחברה הישראלית ת"א, הוצ' האוניברסיטה הפתוחה, חלק א'. כלכלה חברתית ופוליטית: עמ' 585-677	שימוש תמונות וכתבות מהתקופה, מה היה האתוס הישראלי: כובע טמבל או איש היי-טק. וכן לימוד עיוני היסטורי של התקופות השונות.	מבחן עיוני (30%)
פערים חברתיים בישראל	מרכז מול פריפריה בישראל 2013 ב	6	התלמידים ילמדו מושגים בנושא הפער בין מרכז לפריפריה ויכירו את הסיבות המרכזיות לפער	דגניה לעומת תל אביב, מדיניות פיזור עולים בשנות ה-50, פער בתודעה: מהו מרכז, מהי פריפריה, פערים בחינוך, בהשכלה גבוהה, בשכר, בדיוור, בנגישות לתרבות, בבריאות	ד"ר דורון לביא, "מדד הפריפריה" מתוך כנס מחקרי גליל ה-15: http://blog.telhai.ac.il/news/6902 צחור זאב, 2002 "יחסי מרכז-פריפריה", בתוך "ישראל - האדם והמרחב: נושאים נבחרים בגיאוגרפיה", מט"ח,	הצגת פרק מס' 26 בסדרה "מחברים + " (נדב אבקסיס חוזר לחצור ומשוחח עם תלמידים) שימוש בנתונים מספריים וקיום שיחה על ההבדל בין מרכז לפריפריה בישראל	

<p>מבחן עיוני (30%)</p>	<p>שימוש במצגת להצגת הפערים. לימוד מושגים ושיחה על תפקיד המדינה: האם אפשר לחייב רופאים טובים לעבור לפריפריה?</p>	<p>מאמר מגלובס: "חיים יותר, פחות תינוקות מתים" – בין מרכז לפריפריה: http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000874389 בריאות: צריכת שירותי בריאות בישראל: מרכז מול פריפריה http://www.ima.org.il/Ima/FormStorage/Type1/cen_ter.ppt#287,10 מצגת אי שוויון בבריאות בישראל: http://www.ima.org.il/Ima/FormStorage/Type1/eps_tein_report.pdf</p>	<p>השקעה בנפש בבריאות לפי מקום מגורים, בריאות ציבורית או פרטית, שיעור תמותת תינוקות, שיעור מיטות לתושב,</p>	<p>התלמידים יכירו מושגי יסוד בנושא ויתמודדו עם דילמה - תפקיד המדינה להעביר רופאים לפריפריה מול זכות הבחירה של כל הרופא</p>	<p>6</p>	<p>פערים בבריאות בין המרכז לפריפריה</p>	
<p>מבחן עיוני (30%)</p>	<p>הלמידה תתבצע בעזרת גזרי עיתונים עם כותרות מתחומי התעסוקה, האבטלה, הבדלי שכר, שביתות ועוד. הכיתה תדון ברקע לכתבות השונות, תעבוד על גרפים מדוחות של מרכז טאוב ותלמד מושגי יסוד להבנת הקשר בין ההשכלה והתעסוקה</p>	<p>מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, 2011: "השכלה גבוהה יותר, פערי תעסוקה נמוכים יותר" http://taubcenter.org.il/index.php/publications/e-bulletin/higher-education/lang/he/ מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, 2011: "דפוסי התעסוקה משתנים מדור לדור ותלויים במגדר ובהשכלה" http://www.hesegim-program.org.il/?CategoryID=313&ArticleID=647 וכן מאמר מתורגם לעברית של OECD: http://www.hesegim-program.org.il/_Uploads/</p>	<p>השכלה גבוהה, הכנסה על פי מגדר, מרכזי תעשייה בפריפריה, איכות התעסוקה: היי-טק מול לאו-טק. עבודה מלאה מול עבודה חלקית, עובדי קבלן</p>	<p>התלמידים יכירו מושגי יסוד בקשר בין השכלה לתעסוקה ושכר וילמדו על ההבדלים בין רמות שכר של מקצועות, השפעת המגדר ואזור המגורים על רמת השכר ועוד.</p>	<p>6</p>	<p>פערים בשוק התעסוקה בישראל: קשר בין פריפריה ומרכז, בין הכנסה למגדר, בין השכלה לתעסוקה</p>	

		dbsAttachedFiles/hashvati_0512.pdf					
מבחן עיוני (30%)	השיעור יחל בהתלבטות: איפה צריך להשקיע? (שימוש ברשימה של צרכים מול מקורות) מול כמות גדולה של צרכים יש כמות קטנה של כסף. מה חשוב יותר? בהמשך יוצגו סעיפים מתקציב המדינה, וילמדו מושגי יסוד להבין מהו תקציב ומה ההשפעה שלו על כל אזרח בישראל.	מרכז אדווה: הערות על תקציב המדינה 2013-2014 http://www.adva.org/default.asp?pageid=1001&itmid=749 גודמן שירה, 2011. אתגר הרווחה במדינה הדמוקרטית: מדיניות חברתית כלכלית בישראל. ירושלים: משרד החינוך והתרבות - המזכירות הפדגוגית, תשע"א פרקים 4-5, עמ' 109-64	גירעון, קיצוץ בקצבאות ילדים, מעמד בינוני, מס הכנסה שלילי, מס פרוגרסיבי	התלמידים יכירו מושגי יסוד אודות תקציב המדינה ויבינו את המשמעות של קיצוץ או הוספה תקציבית לשירות שכל אחד מאיתנו מקבל.	6	מדיניות כלכלית והביטוי שלה בתקציב המדינה	פערים חברתיים בישראל
	חקר בקבוצות בהתאם לשאלות מנחות, פרזנטציה בכיתה.		הכרה של הסוגיות הנבחרות, מקורות מימון עמותות, אתגרים של החברה האזרחית	התלמידים יבחנו את הסוגיות ואת הארגונים אותם נפגוש בסיום לימודי העוסק ביזמות חברתית	5	הכנה לסיור	פערים חברתיים בישראל
דוח סיור (15%)	סיור לימודי			בחינה של סוגיות חברתיות ויזמיות הלכה למעשה	9	סיור לימודי	
מבחן עיוני (30%)	שימוש בקולאז' תמונות המציגות קצוות: חברת שפע ופאר מול עוני מרוד בעולם. שיחה על מושגי יסוד וכתבתם כמבוא לנושא של מעורבות חברתית	שגב, מאירה, 2010. הפיתוח והתכנון המרחבי. ספר לימוד בגיאוגרפיה ופיתוח הסביבה, המזכירות הפדגוגית. יחידה 2 פרק ראשון עמ' 104-72.	מדינות מפותחות ומדינות מתפתחות, מרכז מול פריפריה, תחבורה ונגישות למזון, לידע ולשירותי רפואה,	התלמידים יכירו את מכלול הנושאים והגורמים המבחינים בין העולם המפותח (הראשון) לעולם המתפתח (השלישי)	3	מהו פער חברתי? משמעות המושגים עולם ראשון, שני ושלישי	תופעת הפער החברתי כתופעה בינלאומית
	הקרנת סרט ודיון בכיתה אודות מושגי יסוד וחוויות התלמידים בנושאים	הפיתוח והתכנון המרחבי: יחידה 2, פרק 3-2, עמ' 105-165. שילוני, איריס, 2013. אדם	מה זה עולם גלובאלי? השפעת הטכנולוגיה, הכלכלה והפוליטיקה על יצירת עולם	התלמידים יכירו את המושג "עולם גלובאלי" ואת השפעת התקשורת, הכלכלה. צריכת השפע,	3	עולם גלובלי וגלובליזציה	

	גלובאלי: חברת שפע, אינטרנט, מדיה ותקשורת,	וסביבה בעידן הגלובלי: גאוגרפיה ופיתוח הסביבה. הוצ' מט"ח, תל אביב. יחידה 1-2, עמ' 90-15	כמו מוסיקה בינלאומית, ספורט בינלאומי ואינטרנט					
מבחן עיוני (30%)	עוני ותרבות של עוני, מובילות חברתית, הגירת רעב – הגירת עבודה. מדד פיתוח אנושי, מדד ג'יני לשיעור אי השוויון, שיעור יודעי קרוא וכתוב.	התלמידים יכירו את ההבדל בין עוני לתרבות של עוני, יבינו שעוני הוא מושג יחסי ויתנסו בתכנון מסלול התבגרות לבן גילם בחברה ענייה מאוד.	שיעור פרונטאלי תוך שימוש במצגות, עבודה בקבוצות: תכנון מסלול חייו של בן גילם במדינות עניות מאוד: הודו, דרום סודן, כפר ברומניה.	6	עוני ופערים כלכליים בעולם	תופעת הפער החברתי כתופעה בינלאומית		
	אלטרואיזם אפקטיבי, 'עניי עירך קודמים'	התלמידים יבחנו באיזו מידה, אם בכלל, יש אחריות למערב כלפי עוני ופערים גלובליים	מסכת בבא מציעא; הרצאה של פיטר סינגר בTED https://www.ted.com/talks/peter_singer_the_why_and_how_of_effective_altruism/transcript?language=he	דף לימוד בחברותא אודות הסוגיה, צפייה בהרצאה של פיטר סינגר ודיון אודותיה	3		עניי עירך קודמים?	
דוח סיור (5%)	סיוור לימודי	בחינה של הסוגיות שנלמדו במחבר המקומי של רחובות והסביבה	סיוור לימודי	6	סיוור לימודי ברחובות	פערים חברתיים בסביבה הקרובה		
	מהי יזמות? מה מבדיל יזם ממציא? סביבה ארגונית מעודדת יזמות, איך נוצרים ארגונים יזמיים?	קולינס ופוראס, 1997. לנצח נבנו: 18 חברות מופת. פקר הוצאה לאור, תל אביב. פרקים 4,5, עמ' 129-92 ופרק 7 עמ' 189-158 פיטרס ווטרמן, 1996. כיצד להצטיין בניהול. עתרת הוצאה לאור, הרצליה. פרק 3 עמ' 94-69 זכי שפר, גילת כהן. 2007. יזמות עסקית - היבטים תיאורטיים וניהוליים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, תשס"ז פרק 1: אופייה והתפתחותה		6	עקרונות היזמות	יזמות והובלה		

		של תופעת היזמות, עמ' 11-15, פרק 2 : החשיבה היזמית, 24-29					
		זכי שפר, גילת כהן. 2007. יזמות עסקית - היבטים תיאורטיים וניהוליים. פרק 3 : היזם אישיות ומאפיינים : עמ' 38-40. עמ' 41-54 תאורים של פריצות דרך ויזמות בעולם. שימוש בכתבות עיתונאיות על יזמים. למשל כתבות על דב מורן : http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000788587	מה מאפיין יזמים בעולם העסקי? קשיים ומשברים בדרך, נחישות והצבת מטרות	התלמידים יכירו את המושג יזם, ילמדו על דרכי ההתמודדות עם משברים וייחשפו לתפקידו של היזם בעולמנו	3	יזמים בעולם ובישראל	
	הצגת סכמות שונות של מבנים ארגוניים ושל סוגי ארגונים שונים על פי דימויים שונים (ראה גארת מורגן) אותם יצטרכו התלמידים לנתח	סמואל, יצחק. 1991. ארגונים, מאפיינים, מבנים, תהליכים. הוצ' אנו' חיפה. פרקים 1,2 ו-4. גארת, מורגן. 2010. דימויים של ארגון. תרגום : יורם שדה. האוני' הפתוחה, תל אביב. חלק 2, עמ' 21 – 200.	ארגון, מבנה ארגוני, סוגי ארגונים, מוטת שליטה ארגונית, חלוקת עבודה בארגונים	התלמידים יכירו את יסודות הארגון : האופן בו הוא פועל, סוגי הארגונים והסיבות לארגונים שונים	3	מהו ארגון? סוגי ארגונים, חלוקת תפקידים בארגון	
	הצגת רקע תיאורטי, ולאחריו ביצוע משימה כיתתית (עבודה בקבוצות) : כל קבוצה צריכה לתכנן תוכנית שנתית לאור מטרות שיוגדרו למפעל דמיוני.	סמואל, יצחק. 1991. ארגונים, מאפיינים, מבנים, תהליכים. הוצ' אנו' חיפה. פרק 3, עמ' 46-59. לוק, אדוין. 1986. הצבת מטרות : שיטת הנעה שפועלת. תל אביב. הוצ' ציריקובר. פרק 9 : הצבת מטרות וטכניקות נוספות להנעה. עמ' 89-111.	מטרות ארגוניות, מטרות רשמיות, מטרות "נגד", מטרות תפעוליות, מה בין מטרה ליעד, תכנית עבודה	התלמידים יכירו את הסיבה לקיומן של מטרות ארגוניות ויתנסו בהפיכת מטרות ליעדים	3	השגת מטרות ארגוניות : הצבת יעדים ומטרות, תכנית עבודה, מדידה ובקרה	
דוח סיור (5%)	סיור לימודי			למידה מהצלחות,	6	סיור לימודי	לקראת יזמות

				יצירת קשר בין אישי כמנוף לשיתוף פעולה עתידי		בירושלים ומפגש עם תלמידי תיכון עין כרם'	חברתית
--	--	--	--	---	--	--	--------

ב. פרויקט עמותות – חקר הסביבה הקרובה והכנת התשתית לשנת הלימודים הבאה

נושא האב	נושא השיעור	שעות	מטרות אופרטיבית	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה	דרך הערכה ומשקלה
פערים חברתיים בסביבה הקרובה	פרויקט עמותות	27	התנסות בגוף ראשון בליווי עמותה ולמידה אודותיה תוך יישום הנלמד על ארגונים חברתיים, יוזמות חברתיות ופערים בחברה הישראלית	Shadowing, חשיבה ביקורתית, ניהול תקציבי, מימון, חזון, שינוי חברתי, תכנון מול ביצוע	אתרי האינטרנט על העמותה שנבחרה, כתבות חדשותיות, ראיונות ושיחות עם בעלי עניין, מחקר אקדמיים רלוונטיים, כלל החומר הביבליוגרפי שנלמד במהלך השנה	חקר מקדים אודות העמותה, מטרותיה, אתגריה, המרחב בו היא פועלת, קשיים ושיתופי פעולה ליווי והתנסות מעשית בארגונים עצמם - Shadowing, ראיון עם אנשי מפתח, חקר תקשורת, למידת עמיתים	תלקיט של כל חלקי הפרויקט (35%)

כיתות יא'

2 יחידות לימוד, סה"כ 169 שעות שנתיות, מתוכם 88 ש"ל עיוניות (51%) ו 81 ש"ל מעשיות (49%).

רציונאל תהליך הלמידה

בכיתה י"א הלמידה תתבצע בשני שלבים :

שלב א' (כחודשיים): למידה עיונית כללית, המשך מתן רקע וכלים לקדם יזמות חברתית בישראל. (40 ש"ל)

שלב ב' (כ-6 חודשים): עבודה על פרויקטים צוותיים (135 ש"ל). במסגרת שלב זה ילמדו התלמידים 44 ש"ל עיוני ו 81 ש"ל מעשי. כחודשיים לאחר תחילת שנת הלימודים תתחלק המגמה לצוותים, כאשר כל צוות יקדם פרויקט מרכזי בתחום אותו הוא בחר. במהלך תקופה זו תמשיך המגמה להיפגש למפגשי לימוד עיוני סביב נושאים משותפים, ובמקביל כל צוות יישם את הלמידה ישירות על הנושא והארגון בו הוא בחר לפעול.

תיאור שנת הלימודים הצפויה :

במהלך שנת הלימודים של כיתה יא' יקיימו התלמידים את כל התהליכים שנדרשים להוציא לפועל יזמות חברתית ברת קיימא, המבוססת על תהליכים ארוכי טווח ועל תכנית עסקית מבוססת. לפיכך הנושאים אותם ילמדו התלמידים ושאותם ייפגשו במהלך השנה יהיו כדלקמן :
(בחלוקה בין נושאים משותפים, המיועדים לכלל התלמידים לבין הנושאים הספציפיים, בהתאם ליזמות שנבחרה)

לימודים עיוניים

שעות	נושאים ספציפיים לפי נושא היוזמה	שעות	נושאים כלליים
9	חזרה - למידת הנושא של היוזמה (למשל נוער בסיכון)	6	חזון ושליחות
9	בניית תכנית עבודה למיזם: יעדים, דרכי פעולה, משימות, תכנית עבודה ותכנית עסקית	12	המגזר השלישי בעולם ובישראל
6	עיצוב לוגו וכתובת פרוספקט	7	על ניהול, מנהיגות ואחריות
9	הכנת פרזנטציות וסרטונים	3	תקשורת בארגונים: כתיבת מייל
3	הכנות למבחן סיכום	12	יסודות בכלכלה: לחשוב עסק
		6	לחשוב שיווק: הבנת יסודות השיווק עקרונות לעיצוב לוגו
		6	כלים להפצת מסרים באינטרנט: שימוש ברשתות חברתיות
88	סה"כ שעות עיוניות		

עשייה מעשית

שעות	נושאים ספציפיים לפי נושא היזמה	שעות	נושאים כלליים
12	פגישות היכרות וסיורים להכנת המיזם	9	סיור לימודי לכלל תלמידי המגמה
17	הכנת עזרים למיזם: פלאיירים, פוסטרים, דברי המחשה ועוד		
43	גיחות מחוץ לבית הספר למימוש המיזם		
81	סה"כ שעות מעשיות		

כיתה יא' - פירוט התכנית

נושא האב	נושא השיעור	שעות	מטרות אופרטיבית	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה	דרך הערכה ומשקלה

מבחן ידע אישי בסוף סימסטר א' (30%)	<p>השיעור ייעשה כסיעור מוחות לאחר הצגת השאלה הפתוחה: "מה זה חזון?" האם כל אחד יכול לממש חזון? לאחר מכן יחולקו לקבוצות, ינסחו חזון כיתתי וכל קבוצה תציע את החזון שלה לכיתה במליאה</p>	<p>אבני ראשה, יצירת חזון בית ספרי ומימושו: http://www.avneyrosha.org.il/resourcecenter/resources/docs/%D7%99% קולינס ופראס, 1997. לנצח נבנו: 18 חברות מופת. פקר הוצאה לאור, תל אביב. פרק 3 עמ' 51-88 מאמר בנושא חזון אישי: http://www.mygoalsaver.co.il/article.asp?a=18&p=6&m=sm</p>	חזון אישי, מתן משמעות, תמונה מיטבית של העתיד	התלמידים יכירו את המושגים הקשורים בחזון ויתנסו בניסוח חזון משלהם לכיתה ו/או לבית הספר	3	מהו חזון, ניסוח חזון כיתתי	חזון ושליחות
	<p>למידת סיפורם של אלו שהצליחו דרך רגעי המשבר: חוסר הצלחה בהתחלה, פיטוריו, והצורך בנחישות והתמדה שהביאה בסופו של דבר להצלחה.</p>	<p>קולינס ופאוורס, 1997. לנצח נבנו: 18 חברות מופת. פקר הוצאה לאור, תל אביב. פרק 5, עמ' 101-129 על תעוזה וקשיים של המייסדים של חברות ענק כמו וולט דיסני, בואינג, סוני.</p>	נחישות והתמדה, התמודדות עם משברים, בחינה מחדש של המציאות, זיהוי הזדמנויות	התלמידים יחוו התמודדות עם הקושי במימוש החזון ויכירו עקרונות של נחישות והתמדה לשם מימוש החזון	3	מחזון למציאות: מהצבת מטרה למימוש החזון	
מבחן ידע אישי בסוף סמסטר א' (30%)	<p>למה צריך מגזר שלישי? האם אפשר לסמוך על ארגונים שחיים מתרומות? ללא הקצבה מהמדינה? שיעור ושיחה על חשיבותו של מגזר שלישי בעולם בכלל ובישראל בפרט</p>	<p>בנימין גדרון, מיכל בר וחגי קץ. 2003. המגזר השלישי בישראל, בין מדינת רווחה לחברה אזרחית. הוצ' הקיבוץ המאוחד. תל אביב. פרק 1, עמ' 18-49, פרק 5 172-192 עותק דיגיטלי של הספר: http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=96525742#1.0.5.fitwidth מאמר: בני גדרון, חקר המגזר השלישי בישראל. http://www.bgu.ac.il/~gidron/publication/pub11.pdf כתבה על יד שרה, לרגל טקס 25 שנה להקמתה: http://yafanakar1.wordpress.com/2010/04/12/62/ כתבה על עלם: http://www.il.elem.org.il/רוצה-</p>	מגזר ראשון, שני ושלישי, מדינת רווחה, שירות ציבורי, מתן מענה לפערים, התנדבות, פילנתרופיה, תרומות.	התלמידים יכירו את התפתחות המגזר השלישי בישראל, את היקף התופעה בארץ ואת השפעתו על כל אזרח בישראל, בעיקר אוכלוסיות נזקקות.	6	המגזר השלישי: סקירת התופעה בעולם ובישראל	המגזר השלישי בעולם ובישראל

	<p>השפעת המגזר השלישי בישראל:</p> <p>סיפורן של עמותות כמו יד שרה, עלם, חיבוק ראשון ועוד</p>	6	<p>התלמידים יכירו 2-3 עמותות גדולות, דרכן ילמדו על הדרך בה ניתן למלא חלל ולהגשים חזון חברתי של ערבות הדדית.</p>	<p>היכרות עם עמותות: יד שרה, עלם, לתת, חיבוק ראשון (לאימוץ תינוקות נטושים בבתי חולים) ועוד.</p>	<p>להתנדב</p>	<p>בקבוצות: לימוד על שלוש עמותות ודיון על התרומה שלהם לחברה הישראלית ועל קשיי הקיום שלהם.</p>
מנהיגות	<p>מנהיגות: סגנונות מנהיגות, איך מנהיגים בארגון ובצוות</p>	3	<p>התלמידים יכירו מודלים של מנהיגות, אפקטיביות של מנהיג ואת היכולת לרכוש כישורי מנהיגות</p>	<p>מנהיגות מתגמלת לעומת מנהיגות מעצבת, הטווח המלא של המנהיגות, כלים להנהגה: הצבת מטרות, רטוריקה, גישה אישית ועוד</p>	<p>פופר, מיכה. 1993. על מנהלים כמנהיגים. הוצ' רמות. תל אביב. פרקים א'-ג' מיכה פופר ואביהו רונן, 1989. על המנהיגות. הוצאת משרד הביטחון, תל אביב. עמ' 13-66</p>	<p>מתחילים בסרט על מנהיגות. "אינוויקטוס" על נלסון מנדלה, לאחר מכן שימוש במצגות ובחומרי המידה הרבים שיש בנושא זה.</p>
מנהיגות	<p>מנהיגות: הגדרה המושג. תאוריות בנושא מנהיגות (גישת התכונות והגישה המצבית). קריטריונים למיון מנהיגות</p>	4	<p>התלמידים יידעו להגדיר מנהיגות על שלל היבטיה ויזהו את היזם החברתי כמנהיג</p>	<p>מנהיגות פורמלית וא-פורמלית, דמוקרטי סמכותי, משימתי חברתי גישות למנהיגות: גישת התכונות והגישה המצבית</p>	<p>נוה, ניסן ושות', <u>סוציולוגיה: במעגלי חברה – קבוצה</u>, פרק שישי, עמ' 94-76, הוצ' רכס, 2003.</p>	<p>אסטרטגיה של שאילת שאלות: (שאלה מחוברת/פתוחה מערערת) בפתחת נושא המנהיגות. אסטרטגיית הטיעון ניתנת לשילוב גם בהקשר של מנהיגות. לדוגמא: כאשר דנים ביעילות דפוסי מנהיגות שונים</p>

הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)	לימוד צוותי	שימוש במקורות מידע עדכניים: פרסומי המכון הישראלי לדמוקרטיה: http://www.idi.org.il/%D7%A1%D7%A4%D7%A8%D7%99% פרסומי מרכז טאוב: http://taubcenter.org.il/index.php/category/publications/lang/he/ פרסומי מרכז אדווה: http://www.adva.org/	סיעור מוחות, מושגים מתחום הפער החברתי בחברה הישראלית: עוני, ילדים, נוער מנותק, זקנה, בריאות ועוד.	התלמידים יכירו לעומק את התופעה הנלמדת בעולם ובישראל	3	עיוני: רקע כללי על התופעה בעולם	המשך לימוד עולם תוכן אותו בחר הצוות
					6	עיוני: רקע כללי על התופעה בארץ	

נושא האב	נושא השיעור	שעות	מטרות אופרטיבית	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה	דרך הערכה ומשקלה
תקשורת בארגונים	כתיבת מייל	3	התלמידים יכירו את האופן בו פונים לאנשי מפתח בארגונים ויפנו לאנשי מפתח בארגון הרלוונטי	מייל ארגוני תפקיד וכינוי רשמי לבעל תפקיד נימוסים וכבוד בכתיבת מייל בקשה	על תקשורת בארגונים: יצחק סמואל, 1991. ארגונים, מאפיינים, מבנים, תהליכים. הוצ' אוני חיפה. פרק 6, עמ' 108 - 125	הוראה פרונטלית, כאשר כל פעם תלמיד אחר נמצא ליד הלוח לניסוח מייל צוותי לבעל תפקיד בארגון	הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)

	לימוד פרונטאלי ומשחקי תפקידים על דילמות כלכליות	מבוא לכלכלה לתיכון, מתוך אתר בנק הפועלים http://money.ort.org.il/?p=1457	משמעות הכסף הכנסות מול הוצאות, תקציב אישי ומשפחתי, הלוואה וריבית	התלמידים ילמדו ויכירו את יסודות הכלכלה ויתרגלו זאת במשחקי תפקידים	6	לחשוב עסק: יסודות בכלכלה והבנה עסקית	יסודות בכלכלה:
	לימוד תיאורטי של עקרונות בניית תקציב והתנסות תוך שימוש בדוגמאות של תקציבים מארגונים שונים.	מאמר: 10 טעיות שכדאי להימנע מהם בבניית תקציב שנתי: http://www.themarker.com/career/1.589555	סדרי עדיפויות, רווח והפסד, הוצאות מול הכנסות, מאזן שנתי	התלמידים יכירו את עקרונות בניית התקציב ויתנסו בתכנון תקציב	6	מהו תקציב: בנית תקציב תומך פרויקט	לחשוב עסק ובנית תקציב
	לימוד התחום בעזרת מצגת. יישום צוותי של הלמידה על הפרויקט: תכנון מסע פרסום, שיכלול פוסטרים, לוגו, סיסמאות קליטות או כל כלי שיווקי אחר.	עדנה פישר וחנן לוריא, 1995. "אסטרטגיה שיווקית – מהלכה למעשה". שיווק ועוד. עורכים ירון לונדון ואמנון לבב. הוצ' אחעד בע"מ, תל אביב. עמ' 58-51. מעין גרובר (עורכת) מדריך לאקטיביזם - כלים לשינוי חברתי. 2002. הוצ' שתיל. ירושלים. מתוך המדריך: "המדריך לאקטיביזם"	חוקי השוק, נראות וחשיפה של מוצר, שימוש במסרים עיצוביים ורגשיים להעברה וחיזוק המסר	התלמידים יכירו את מושגי היסוד בשיווק ויתנסו בחשיבה שיווקית על הפרויקט הצוותי שלהם	6	לימוד: שיווק ופרסום בעולם המסחרי והחברתי	לחשוב שיווק

נושא האב	נושא השיעור	שעות	מטרות אופרטיבית	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה	דרך הערכה ומשקלה
----------	-------------	------	-----------------	----------------	--------------------	------------	------------------

<p>הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)</p>	<p>לימוד הרשתות הרלוונטיות, עבודת צוות: פתיחת דף מיזם בפיס בוק כתיבת בקשה לתקציב בהד-סטארט</p>	<p>כללי – רשת האינטרנט</p>	<p>רשת חברתית פייסבוק הד-סטארט</p>	<p>התלמידים יכירו את הרשתות החברתיות הרלוונטיות ואת השימוש בהם להפצה וגיוס משאבים</p>	<p>6</p>	<p>שימוש באינטרנט ורשתות חברתיות להפצת מסרים</p>	<p>לחשוב שיווק</p>
	<p>התלמידים ייחשפו לסדרת תמונות של לוגואים מפורסמים בניסיון לזהות את הערכים שהלוגו מנסה לשדר, ויתכננו ויצירו את הלוגו של המיזם הצוותי</p>	<p>תמונות לוגואים מפורסמים מהאינטרנט: אפל, פומה, מקדונלד, ועוד</p>	<p>לוגו ומותג, פסיכולוגיה שיווקית, צרכנות נבונה</p>	<p>התלמידים יבינו את המשמעות הערכית שעומדת מאחורי לוגואים מפורסמים ויתכננו לוגו למיזם הצוותי</p>	<p>6</p>	<p>עיצוב לוגו וכתבת פרוספקט</p>	
	<p>חשיבה לאחור: (Reverse Engineering) תכנון מיזם לאחור, באופן צוותי, מהתוצאה הסופית לאורך כל תהליך עד השלב בו הם נמצאים, כולל חלוקת משימות בין אנשי הצוות</p>	<p>עבודה על מיזם ספציפי</p>	<p>Reverse Engineering תכנית עבודה חלוקת משימות, "גאנט פעילות"</p>	<p>התלמידים יבינו את המשמעות של בניית תכנית עבודה למיזם ויתנסו בתכנון מפורט של המיזם שלהם</p>	<p>9</p>	<p>בניית תכנית למיזם: יעדים, דרכי פעולה, משימות, תכנית עבודה</p>	

נושא האב	נושא השיעור	שעות הלימוד	מטרות אופרטיבית	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה	דרך הערכה ומשקלה
לימוד פרזנטציה, הצגת מצגת אמצע וסוף שנה	לימוד: רטוריקה: פרזנטציה בעל פה	3	התלמידים יכירו את עקרונות ההצגה של נושא במגוון דרכים: רטוריקה ושפת גוף, ומצגת בעזרת מחשב, ויתמשו בכך לצורך הפרזנטציה הצוותית	מרכזי לעומת פריפריאלי, הדגשת החשוב לעומת השולי, מתן דגש למסרים: מילוליים ושאינם מילוליים, מסרים כתובים, מסרים רגשיים	<p>בנית מצגות: הכנת פרזנטציה משכנעת:</p> <p>http://www.coach-yourself.biz/index2.php?id=54&lang=HEB</p> <p>איך להכין מצגת מנצחת:</p> <p>http://www.limudnai.m.co.il/%D7%90%D7%99%D7%9A-</p> <p>מצגת מנצחת, ההצגה הטובה בעיר:</p> <p>http://kabayim.com/oral_pres.htm</p> <p>2010 PowerPoint / צעד אחר צעד / [הרצליה]: הוד-עמי, 2010</p>	משחקי תפקידים, התנסות אישית וקבלת משוב מהתלמידים והמורה	הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)
	לימוד: פרזנטציה בעזרת מחשב	3				עבודה אישית עם מורה למחשבים	
	מעשי: הכנת מצגת צוותית	3				עבודה צוותית, תוך חלוקת משימות בין חברי הצוות	
סה"כ שעות עיוניות		88					

כיתות יב'

שתי יחידות לימוד לבגרות, סה"כ 180 ש"ל, מתוכן 72 ש"ל עיוניות (33%) ו- 108 ש"ל מעשיות (66%)

רציונאל:

הלמידה בכיתה י"ב תהיה מבוססת על למידה צוותית לקידום הפרויקט, זאת במקביל ללמידת עמיתים. במהלך שנה זו יעמיקו התלמידים את תהליך הלמידה הצוותית על הקהילה הסובבת אותם, יקדמו תוכניות אסטרטגיות, שיווקיות ולוגיסטיות לקידום הפרויקט ויעמיקו למידה גם על תחום התוכן אותו הם בחרו (לצורך כך הם יעשו שימוש במקורות המידע המפורטים עד כה). במקביל יתרגלו התלמידים גם למידת עמיתים, כאשר כל צוות מציג אחת לחודש את סטאטוס המיזם שלו, ושאר התלמידים מתנסים במתן משוב ובהעלאת רעיונות מקדמים. הלמידה העיונית בכיתה י"ב תלווה את תלמידי המגמה גם באמצעות מיזם "ראש חודש". אחת לחודש ייקבע נושא, מתחום האקטואליה, אשר יוכן ויוצג ע"י התלמידים באופן מחזורי. יוזמת "ראש חודש" המתקיימת בכל בית הספר באמצעות מרכז הלי"ב (המרכז למלחמה באדישות, המרכז כלל היוזמות לקידום יזמות חברתית בבית הספר) תקבל העצמה בכיתה י"ב, באמצעות העמקה בלמידת הסובב אותם ובמתן מקום ממוסד להבעת עמדה אישית ונקיטת עמדה.

תכנית לימודים:

בשל העובדה שמדובר בתכנית משתנים, הן תכני הפרויקטים והן התכנים שייקבעו לקראת כל "ראש חודש", תוצג התוכנית באופן מחזורי, תכנית חודשית ותכנית שבועית.

תכנית חודשית

בכיתה י"ב נקיים מחזור למידה חודשי שיחזור על עצמו כל חודש במשך 6 חודשים, החל מחודש אוקטובר ועד סוף חודש מרץ. לאחר מכן יוקדש הזמן ללמידת צוות בלבד, כתיבת הדו"ח המסכם של הפרויקט והכנת הפרזנטציה לקראת ההגנה על הפרויקט. יוגדרו 6 מועדים בהם יתקיים מפגש "ראש חודש" במשך השנה. לכל מפגש יוקדשו 6 ש"ל, מתוכן 3 שעות להכנה ו 3 שעות להצגת הנושא והצגת הנושא בפני כלל המגמה. לשם כך תחולק המגמה ל 6 צוותים (או זוגות) שכל אחד מהם יקבל מראש מועד להצגה, ויכין את הפרזנטציה שלו בשעות שיוקדשו לכך.

תכנון שבועי

כל שבוע יחולק לשני משכים: משך אחד צוותי, בו מקדם כל צוות את המיזם, (3 ש"ל בשבוע) ומשך שני של מפגש מגמתי, בו נפגשים כולם ללימוד משותף, או במסגרת "ראש חודש" או במסגרת דיון עמיתים, בו מוצגים דיווחי הצוותים ושאר התלמידים מסייעים לצוות הספציפי להמשיך ולקדם את המיזם. (3 ש"ל בשבוע).

דוגמא- כך ייראה חודש אחד אפשרי בשכבה י"ב:

שבוע 1:

הזוג שקיבל מועד קרוב להצגת ראש חודש מתכנן את ההצגה – למשל "להזדקן בכבוד". (3 ש"ל) שאר הזוגות עובדים על ראש החודש שלהם.

מפגש מגמתי בו מתקיימת למידה סביב הנושא הנבחר לראש חודש, למשל "להזדקן בכבוד": הרצאת אורח, סרט בנושא או כל יוזמה אחרת של תלמידי המגמה ופרזנטציה מתאימה בעקבותיה. (3 ש"ל)

שבוע 2:

הצוותים ממשיכים לקדם את היוזמה שלהם, ובונים תוכנית שיווקית או לוגיסטית לפרויקט שלהם. (3 ש"ל)
מפגש מגמתי – לימוד עמיתים. שני צוותים מציגים את סטאטוס הפרויקט שלהם, שאר התלמידים מסייעים
76666אלהם בעצות ובהכוונות. (3 ש"ל)

שבוע 3 :

הצוותים מכינים את הגיחה הקרובה לקידום המיזם שלהם או מקיימים תהליך של תיעוד - יומן שדה בעקבות
הגיחה: תיעוד מפורט של מה שנעשה בשטח, תוך מתן דגש להצלחות, לקשיים וללקחים הנדרשים לקראת
הגיחה הבאה. (3 ש"ל)

הצגה של שני צוותים: כל צוות מציג את הפרויקט שלו (45 דק') ומתקיים דיון מגמתי על המשך קידום
הפרויקט של שני הצוותים. (1.5 שעות X 2 = 3 ש"ל)

שבוע 4 :

הצוותים ממשיכים לקדם את היוזמה שלהם, ומעמיקים בלימודי התוכן הרלוונטי לפרויקט. (3 ש"ל)
הצוותים מתכננים את הגיחה לקראת החודש הבא. (3 ש"ל)

סיכום שעות הלימוד בחודש ממוצע:

מהדוגמא עולה שבחודש ממוצע (מתוך 6 חודשי למידה), מתוך 24 שעות מגמה יוקדשו כ 12 שעות ללמידה
עיונית, הן במסגרת הצוותים והן במסגרת ראש הצוות, ו 12 ש"ל לקידום המיזם הצוותי ולפרזנטציה מגמתית.
מכאן עולה שחלוקה שנתית בין למידה עיונית לפעילות מעשית צוותית ומגמתית לקידום הפרויקטים יהיה
כדלקמן:

למידה עיונית: 12 ש"ל בחודש X 6 חודשים - 72 ש"ל.

פעילות מעשית לקידום הפרויקט: פעילות הכוללת תכנון, ביצוע גיחות בשטח, תיעוד הגיחה, פרזנטציות
תקופתיות, הכנת דו"ח סופי ופרזנטציה סופית להגנה על הפרויקט – 108 ש"ל.

ביבליוגרפיה – כיתה י"ב

לצורך הכנת מערך השיעור של כל ראש חודש ייעשה שימוש בתכנים ובמקורות שכבר הוזכרו קודם לכן, בעיקר מקורות המציגים תמונה עדכנית, דו"חות מרכז טאוב ודו"חות מרכז אדווה. מקורות המידע לפעילות הצוותים תתבסס על המידע בו נעשה שימוש בשנים הקודמות, בהתאם לתכנים הרלוונטיים לכל פרויקט צוותי. (למשל צוות שייקח על עצמו פרויקט לקדם יוזמה של 'זקנה בכבוד' יחזור לחומרי הלימוד שעסקו בעליית הגיל הממוצע בעולם, ביחס כלפי זקנים בעולם ובישראל, בחומר על ביטוח לאומי, על הרכב בתי האבות בישראל, על אורח החיים בגיל הזהב ועוד)

14. דרכי הערכה מסכמות

הערכת המורה כהערכה משותפת:

1. הערכת המורה – הערכה מילולית הנתונה כביקורת בונה ויוצרת, ומתייחסת לאופן קליטת התכנים, ולתהליך גיבוש העמדות האותנטיות הנלווה ללמידה. ההערכה תיעשה בכתב ולאחר מכן תוצג בשיחה פנים אל פנים עם המורה כחלק ממערך ההערכה הכולל.
2. הערכת תלמיד – הערכה אישית של התלמיד את עצמו המתייחסת לאופן קליטת התכנים, ליכולתו לקושרם לחייו, ולתובנות השונות אותן גזר מגופי הידע שרכש. שתי ההערכות יעברו סינתיזה להערכה באמצעות משוב משותף בו ייקחו חלק המורה והתלמיד. ההערכה תהא מוסכמת ותשקף את עמדת השניים. אם תהיינה מחלוקות יוצגו התפישות השונות זו לצד זו.

הערכה מסכמת:

הציון הבית ספרי המסכם יינתן תוך מתן משקל יחסי לציון הניתן לתלמיד בכל שנה. בכיתה י"ב הוא יוערך על סמך שלל ביצועיו בהיבטים התיאורטיים והעיוניים הקשורים ליזמות חברתית, כשהחלק המרכזי בהערכה הוא חקר הסוגיות החברתיות בעיר רחובות ובסביבתה. בכיתה י"א וי"ב, עיקר ההערכה נשען על ההתנסות המעשית של התלמידים, תכנון המיזם בכיתה י"א והוצאתו אל הפועל בכיתה י"ב. בכל שנה תתלווה אל העשייה המעשית גם בחינה שתבדוק את המושגים ואת ההיבטים העיוניים של הפעולות המעשיות. ההערכה הסופית היא שילוב של רמת הידע והבנת החומר הנלמד, על רמת המעורבות והעניין בפרויקט ועל רמת ההשקעה האישית של כל תלמיד בו, זאת על פי הערכת המורה המלווה, בהתאם לשיטת ההערכה שהוצגה בסעיף הקודם. ההערכה הסופית תתבסס על רמת הידע והבנת החומר הנלמד, על רמת המעורבות והעניין בפרויקט ועל רמת ההשקעה האישית של כל תלמיד בו, זאת על פי הערכת המורה המלווה, בהתאם לשיטת ההערכה שהוצגה בסעיף הקודם.

15. ביבליוגרפיה לתכנית הלימודים

מקורות כתובים

1. אדן חנה, 2001, להיות אזרחים בישראל : מדינה יהודית דמוקרטית. הוצ' מעלות. פרק ב' : החברה הישראלית: חברה רבת שסעים, עמ' 276-354.
2. אורי, מרי. 1990. התמודדות עם משברים. צ'ריקובר מוציאיים לאור. תל אביב.
3. אפרים יער וזאב שביט (עורכים), 2001. מגמות בחברה הישראלית הוצ' האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב. כרכים א' וב'.
4. אשכולי חיים, אדי זילצר (עורכים). 1986. כתיבה מנהלית. תל-אביב. האוניברסיטה הפתוחה, תשמ"ה-תשמ"ו.
5. בנימין גדרון, מיכל בר וחגי קץ. 2003. המגזר השלישי בישראל, בין מדינת רווחה לחברה אזרחית. הוצ' הקיבוץ המאוחד. תל אביב.
6. בן חורין, ירדן, 2003. חשיבה המצאתית : תכסיסי חשיבה בפעולה . הוצאת מכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה, ירושלים.
7. גארת, מורגן. 2010. דימויים של ארגון. תרגום : יורם שדה. האוני' הפתוחה, תל אביב.
8. גודמן שירה, ברק מיכל. 2011. אתגר הרווחה במדינה הדמוקרטית : מדיניות חברתית-כלכלית בישראל, הוצאת מט"ח. תל אביב..
9. גרובר, מעין (עורכת). מדריך לאקטיביזם - כלים לשינוי חברתי. 2002. הוצ' שתיל. ירושלים.
10. דיין, יעל. 2002. "המתודולוגיה של מחקר איכותני". המחקר האיכותני בחינוך. עורכים : אהרון שי ויהודה בר שלום. הוצ' מכללת דוד ילין, ירושלים. עמ' 79-98.
11. הוד-עמי, 2010. פאורפוינט 2010 – צעד צעד. הרצליה.
12. הלפמן, יעקב, 1991. חשיבה המצאתית שיטתית . הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"א נספח ב' : שיטות ליצירתיות, עמ' 92-102 .
13. הרצל, תיאודור. אלטנוילנד, הוצ' בבל, תל אביב.
14. זכי שפר, גילת כהן. 2007. יזמות עסקית - היבטים תיאורטיים וניהוליים. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, רעננה.
15. לוק, אדוין. 1986. הצבת מטרות : שיטת הנעה שפועלת . הוצ' צ'ריקובר. תל אביב.
16. מומו מהדב. 2008. גיוס משאבים מהקהילה. הוצאת שתי"ל, ירושלים.
17. משעל ניסים. 1997, ואלה שנות, 50 למדינת ישראל. הוצ' משכל. תל אביב.

18. סמואל, יצחק. 1991. ארגונים, מאפיינים, מבנים, תהליכים. הוצ' אנו' חיפה. פרקים 1,2 ו-8.
19. פישר עדנה וחנן לוריא, 1995. "אסטרטגיה שיווקית – מהלכה למעשה". שיווק ועוד. עורכים ירון לונדון ואמנון לבב. הוצ' אחעד בע"מ, תל אביב. עמ' 51-58.
20. פופר, מיכה. 1993. על מנהלים כמנהיגים. הוצ' רמות. תל אביב
21. פופר מיכה ואביהו רון, 1989. על המנהיגות. הוצאת משרד הביטחון, תל אביב.
22. פיטרס ווטרמן, 1996. כיצד להצטיין בניהול. עתרת הוצאה לאור, הרצליה.
23. צחור זאב, 2002 "יחסי מרכז-פריפריה", בתוך "ישראל - האדם והמרחב: נושאים נבחרים בגיאוגרפיה", הוצאת מט"ח. תל אביב.
24. קולינס ופאוורס, 1997. לנצח נבנו: 18 חברות מופת. פקר הוצאה לאור, תל אביב. פרקים 4,5, עמ' 92-129 ופרק 7 עמ' 158-189
25. שגב, מאירה. 2010. הפיתוח והתכנון המרחבי. ספר לימוד בגיאוגרפיה ופיתוח הסביבה. הוצאת משרד החינוך והתרבות, המזכירות הפדגוגית, ירושלים.
26. שטרייכמן, ננסי ואחרים. 2011. חשיבה אסטרטגית לקידום שינוי חברתי. הוצ' שתיל. ירושלים.
27. שילוני, איריס, 2013. אדם וסביבה בעידן הגלובלי: גאוגרפיה ופיתוח הסביבה. הוצ' מט"ח, תל אביב. יחידה 1-2

מצגת: "אי שוויון מרחבי בתוך מדינות":

<http://geo-ofakim.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=81bd7396-598d-483b-ac8a-&lang=HEB2be53aff5720>

שימוש בכתבות עיתונאיות על יזמים. למשל כתבות על דב מורן:

<http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000788587>

ראה גם מנוע ההשוואה של המכון הישראלי לדמוקרטיה "מבט עולמי משווה":

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-D7%95%D7%9B%D7>

כתבות מעיתונים:

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L->

אבני ראשה, "יצירת חזון בית ספרי ומימוש":

<http://www.avneyrosha.org.il/resourcecenter/resourcedocs/%D7%99%>

מאמר בנושא חזון אישי:

<http://www.mygoalsaver.co.il/article.asp?a=18&p=6&m=sm>

על ספרו של הרצל, אלטנוילנד, הוצאת מט"ח:

<http://lib.future.cet.ac.il/pages/item.asp?item=17063>

מצגת על בן גוריון, המכון למורשת בן גוריון:

<http://www.bgh.org.il/info/develop/biography/>

על מגילת העצמאות. פרק מהספר "להיות אזרחים בישראל", הוצ' משרד החינוך:

<http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/D61CC930-C48B-440B-BA57-0BBE5B01CBE3/158126/atzmaut.pdf>

עותק דיגיטלי של הספר "חקר המגזר השלישי בישראל":

<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=96525742#1.0.5.fitwidth>

מאמר: בני גדרון, "חקר המגזר השלישי בישראל".

<http://www.bgu.ac.il/~gidron/publication/pub11.pdf>

כתבה על יד שרה, לרגל טקס 25 שנה להקמתה:

<http://yafanakar1.wordpress.com/2010/04/12/62/>

כתבה על עלם:

<http://il.org.elem.www://http>

כתבה על "חיבוק ראשון"

<http://www.tinokot.org.il/heb/About/Who%20we%20are/>

סרטים ותכניות טלוויזיה

1. "השד העדתי", פרק מספר 3, בו מראיין אמנון לוי נערים על הסיכוי שלהם להצליח בחיים.
2. "עוברים להודו", סרט על מעבר מנהל חברה אמריקאית להודו.
16. "אינוויקטוס", סרט על מנהיגותו של נלסון מנדלה בניסיון שלו להפוך למנהיג דרום אפריקה לאחר האפרטהייד.

סרטים נוספים המותאמים לתכנית

1. חמוצים, דלית קימור ישראל, 2006

סיפורן של שמונה אלמנות ערביות ישראליות, מוסלמיות דתיות, נטולות השכלה והכשרה, אשר יום אחד החליטו לשנות את גורלן וליצור "סטרט אפ" - בתחום בו הן בקיאות - חמוצים.

2. ארין ברקוביץ, סטיבן שפילברג, ארה"ב, 2001

מאבקה המשפטי של ארין ברקוביץ' נגד תאגיד האנרגיה "PG&E"

3. פאץ' אדאמס, טום שאדיאק, 1998

סרט ביוגרפיה של פאץ' אדאמס, ממייסדי הליצנות הרפואית.

4. כשהנערים שרים, כריסטוף בארטייה, צרפת, 2004 ,
מורה חדש, תמים ואנושי מצליח לשנות את הרגלי הלמידה ואת גישת התלמידים לחיים באמצעות
מקהלת בנים שהוא מקים.
5. כוחו של אחד, ג'ון ג'י. אווילדסון, 1992
נער הגדל בדרום אפריקה השסועה בזמן התפתחות משטר האפרטהייד, מוצא את עצמו כמתווך בין
הגזעים והשבטים השונים והופך למוביל לליכוד השבטים השונים למען יצירת חברה שוויונית והוגנת.
6. אל ג'יסר, אבתסאם מראענה, ישראל, 2005
על המאבק העיקש של קבוצת נשים צעירות ורווקות, המנסות להוביל את הכפר ג'יסר א-זרקא למקום
טוב יותר.
7. מלאכיות מברזל, קטיה פון גרניה, 2004
על המאבק למען הפמיניזם.
8. מבעד ללוח, ג'ף בלקנר, 2011
סיפור של סטייסי בס, מורה לתלמידים מחוסרי בית המתגברת ועל דעות קדומות ועושה שינויי
בחייהם.
9. תעביר את זה הלאה, בימוי מימי לידר, אוקטובר 2000
10. לחם, רם לוי, ישראל 1986 - פ
11. רדין, מייקל טולין, ארה"ב 2003
12. לזכור את הטיטנים, בועז יכין, ארה"ב 2000
13. בית שאן, רינו צרור ודורון צברי, 1996
14. צבים יכולים לעוף, באהמאן גובאדי, איראן, 2004
- תערוכות – הזמנה לשקט, דיאלוג בחשיכה, דיאלוג עם הזמן.